

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**GAZİANTEP İLİ GELENEKSEL KADIN TAKILARININ
İNCELENMESİ VE YENİ TASARIMLAR**

REMZİ ÖZTEKİN

EL SANATLARI ANASANAT DALI

EYLÜL 2019

**GAZIANTEP İLİ GELENEKSEL KADIN TAKILARININ
İNCELENMESİ VE YENİ TASARIMLAR**

Remzi ÖZTEKİN

DANIŞMAN Prof. Dr. Fatma YETİM

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EL SANATLARI ANASANAT DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2019

Remzi ÖZTEKİN tarafından hazırlanan “Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının İncelenmesi ve Yeni Tasarımlar” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü El Sanatları Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma YETİM

El Sanatları, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan: Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Doktor Öğretim Üyesi Meral BÜYÜKYAZICI

Kuyumculuk ve Mücevherat Tasarımı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

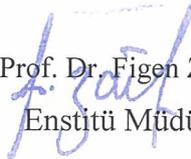
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 17.09.2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Remzi ÖZTEKİN

17 / 09 / 2019

GAZİANTEP İLİ GELENEKSEL KADIN TAKILARININ İNCELENMESİ VE

YENİ TASARIMLAR

(Yüksek Lisans Tezi)

Remzi ÖZTEKİN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Gaziantep ili çok zengin bir kültürel geçmişi ve kendisine has özellikleri olan bir şehirdir. Kuyumculuk mesleği bu bölgede oldukça gelişmiştir. Günümüzde gelenekselliğin yerine modern yönelişlerin ve teknolojinin alması el sanatları özelliği taşıyan takıların üretimini ve kullanımını etkilemektedir. Teknolojinin gelişmesi, üretimin artması ve şehir dışından kuyumculuk piyasasına birçok model girmesi ile birlikte yöresel takı çeşitleri kaybolmaya yüz tutmuş ve yeni nesil tarafından unutulmuştur. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının incelenmesi, yapım ve süsleme tekniklerini, bu takılarda kullanılan motif çeşitlerini araştırmak, belgelemek ve bu araştırmalar doğrultusunda yeni tasarımlar ortaya çıkarmak bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırmada Gaziantep ili kuyumcu ustaları ve bu konuda bilgi sahibi olan kişilerle yapılan görüşmeler ve gözlem yardımı ile ortaya konan incelemeler, takıların teknik ve özelliklerini belirlemede yeterli olmuştur. Gaziantep'te çok çeşitli takı örnekleri bulunmaktadır. Erkekler, çocuklar ve hayvanlar için imal edilen çeşitli kullanım amaçlarına sahip aksesuarlar ve takıların yanında çoğunlukla kadınlar için imal edilen takılara rastlanmaktadır. Takılar incelendiğinde bütün ürünleri dönem ustalarının çok büyük bir ustalıklarla işlediği gözlemlenmiştir. Genellikle birçok parçadan oluşan ince bir işçilikle birleştirilen yöreye özgü takılar oluşturulmuştur. El işçiliğinin ağırlıklı olduğu takılarda zaman zaman döküm ve pres teknikleri de kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan Gaziantep kadın takıları yaklaşık 1700 – 2000 li yıllar arasındaki döneme rastlamakla birlikte, merkezde üretilip, çoğunlukla Gaziantep ilçe ve köylerinde kullanılmıştır. İncelenen örneklerin imalatında hammadde olarak daha çok, halkın alım gücüne ve bulunabilirliğe bağlı gümüş kullanılmıştır. Araştırmada karşılıklı görüşmelerde altın kullanılarak yapılan takıların olduğu ifade edilmiş fakat örneklerine rastlanmamıştır.

Bilim Kodu : 40615
Anahtar Kelimeler : Gaziantep, Kuyumculuk, Süsleme, Kadın, Takı
Sayfa Adedi : 142
Danışman : Prof. Dr. Fatma YETİM

INVESTIGATION OF TRADITIONAL WOMEN JEWELRY IN GAZİANTEP
AND NEW DESIGNS

(Master Thesis)

Remzi ÖZTEKİN

GAZİ UNIVERSITY
ENSTITUTE OF FINE ARTS

September 2019

ABSTRACT

Gaziantep is a city with a rich cultural background and unique features. The profession of jewelry is highly developed in this region. Nowadays, instead of traditionalism, modern trends and technology affect the production and usage of handicraft jewelry. With the development of technology, increasing production and entering many models in the jewelry market from outside the city, the kinds of local jewelry began to disappear and was forgotten by the new generation. The subject of this study is to examine the traditional women's jewelry in Gaziantep, to research and document the techniques of construction and decoration, the motif types used in these jewelry and to reveal new designs in line with these researches. In the research, interviews conducted with jeweler masters of Gaziantep and people who have knowledge about this subject and the observations revealed with the help of observation were sufficient to determine the technical and properties of the jewelry. There are many kinds of jewelry in Gaziantep. In addition to the accessories and jewelry made for various purposes for men, children and animals; most of the products are made for women. When the jewelry was examined, it was observed that all the products were handled by masters with remarkable skill. Local jewelry that mostly consist of multiple pieces and made with a fine craftsmanship were produced. In the making of mostly handcrafted jewelry, casting and pressing techniques were also used from time to time. Gaziantep's women's jewelry subject to the research coincided with the period between the years 1700-2000, mostly being used in Gaziantep's districts and villages. Silver was used in the manufacturing of the found samples, largely dependent on the availability and the purchasing power population. It is known from bilateral interviews that gold is also used, but it was not found in the samples.

Science Code : 40615
Key Words : Gaziantep, Jewelry, Ornament, Woman,
Number of Pages : 142
Advisor : Prof. Dr. Fatma YETİM

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamın her aşamasında yardımlarını ve bilgilerini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Fatma YETİM hocama, ders aşamasında emeklerini esirgemeyen, Prof. Dr. Melda ÖZDEMİR, Prof. Dr. Mediha GÜLER, Doktor Öğretim Üyesi H. Serpil ORTAÇ, Doktor Öğretim Üyesi Lale ÖZDER, Rahmetle andığım Doktor Öğretim Üyesi, Nazime Tomris YALÇINKAYA hocalarıma, takıları bulmamda ve açıklamaları konusunda her görüşmemizde güler yüzünü ve bilgilerini esirgemeyen Hasan ÇALIŞICI ustama, elinde bulunan takıları fotoğraf çekimi için veren Sema ALBAYRAM'a, daha önceki yıllarda çekmiş olduğu Gaziantep kadın takıları fotoğraflarını benimle paylaşan arkeolog Hannan ASLAN'a, araştırma konumu bilen ailelerinde bulunan takıları getiren ve fotoğraf çekimi aşamasında yardımcı olan öğrencilerime, tasarım aşamasında desteğini esirgemeyen mesai arkadaşım Nurten SÖKÜCÜ'ye, kuyumculuk meslek sevgisini aşıl原因 ve ülkemizde okullaşmasını sağlayan saygıdeğer ustam rahmetli Salim YILMAZ'a teşekkür ederim.

Bu araştırmam süresince katkı sağlayan herkese ve aileme teşekkür ederim.

Her zaman desteklerini ve sevgilerini hissettiğim eşim Özge'ye, oğullarımız Ediz ve Özer'e teşekkür ederim.

İyi ki hayatımdasınız.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
RESİMLERİN LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xvi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Gaziantep İli Hakkında Genel Bilgiler	9
2.2. Gaziantep El Sanatları	11
2.3. Gaziantep Kuyumculuk Sanatı.....	12
2.4. Kadın Takı Çeşitleri	14
2.5. Tasarım Kavramı Hakkında Genel Bilgi	15
2.7. İlgili Araştırmalar	16
3. YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	19
3.2. Evren ve Örneklem.....	19
3.3. Veri Toplama Teknikleri	19
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	19

4. BULGULAR VE YORUM.....	21
4.1. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Tarihsel Gelişimi	21
4.2. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Yapımında Kullanılan Temel Araçlar	22
4.2.1. Pota.....	22
4.2.2. Şalamo	22
4.2.3. İrice (Şide).....	23
4.2.4. Hadde	23
4.2.5. Eğe.....	23
4.2.6. Pense.....	23
4.2.7. Kıl testere kolu ve kılları	24
4.2.8. Antep makası	24
4.2.9. Çekiç.....	24
4.2.10. Tahta tokmak.....	24
4.2.11. Çelik kalemler	25
4.3. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının yapımında Kullanılan Temel ve Seri Üretim Teknikleri	25
4.3.1. Temel teknikler	25
4.3.2. Seri Üretim Teknikleri	27
4.4. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Yapımında Kullanılan Yüzey Süsleme Teknikleri	28
4.4.1. Kabartma (çekiçleme - repousse).....	28
4.4.2. Telkâri (filigre).....	29
4.4.3. Damlatma (güverse -granülasyon)	30
4.4.4. Savat (niello)	31
4.4.5. Kakma	31
4.4.6. Mıhlama	31
4.4.7. Çalma ve kazıma	32

4.4.8. Delik işi (ajur)	32
4.4.9. Kaplama ve yaldız.....	32
4.5. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Yapımında Kullanılan Metaller ve Alaşımlar	33
4.5.1. Altın.....	33
4.5.2. Gümüş	34
4.5.3. Bakır	34
4.5.4. Pirinç	35
4.5.5. Kurşun	35
4.6. Gaziantep Geleneksel Kadın Takılarında Kullanılan Motifler.....	36
4.7. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takıları	36
4.7.1. Baş süslemelerinde kullanılan takılar.....	36
4.7.2. Boyun süslemesinde kullanılan takılar.....	52
4.7.3. El ve kol süslemesinde kullanılan takılar.....	57
4.7.5. Bel Süslemesinde kullanılan takılar	64
4.7.6. Ayak süslemesinde kullanılan takılar.....	68
4.7.7. Kıyafet süslemelerinde kullanılan takılar.....	69
4.8. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarına Ait Bilgi Formları	70
4.9. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarından Esinlenilerek Yapılan Yeni Tasarımlar	106
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
5.1. Sonuç	129
5.2. Öneriler.....	130
KAYNAKLAR	133
EKLER.....	137
EK -1. Bilgi formu	139
ÖZGEÇMİŞ	141

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. Gaziantep il haritası.....	9
Resim 2.2. Gaziantep kuyumculuğu.....	13
Resim 4.1. Gümüş fes.....	37
Resim 4.2. Gümüş fes örneği.....	38
Resim 4.3. Taç (Tepelik).....	39
Resim 4.4. Savatlı taç.....	40
Resim 4.5. Taç'ın fes üzerinde kullanımı.....	40
Resim 4.6. Sırma fes.....	41
Resim 4.7. Gümüş kaytan.....	42
Resim 4.8. Frengi.....	43
Resim 4.9. Başdüğme ve börek.....	43
Resim 4.10. Gümüş kaytan örneği.....	43
Resim 4.11. Maşallah.....	44
Resim 4.12. Çalma zinciri (üçkor).....	45
Resim 4.13. Çalma zinciri (üçkor) örnekleri.....	45
Resim 4.14. Fes üzerinde götürüngü.....	46
Resim 4.15. Götürüngü parçası.....	46
Resim 4.16. Şekke.....	46
Resim 4.17. Fes üzerinde şekke.....	47
Resim 4.18. Taktakı (Duluk altını).....	47
Resim 4.19. Pışpıışı.....	48
Resim 4.20. Hilal pışpıışı.....	48
Resim 4.21. Muska örnekleri.....	49
Resim 4.22. Yarım ay.....	49
Resim 4.23. Yarım ay örnekleri.....	50

Resim 4.24. Pişkoş örnekleri	50
Resim 4.25. Pişkoş örnekleri	51
Resim 4.26. Tek çanta küpe.....	52
Resim 4.27. Antepli gerdan	53
Resim 4.28. Arpacıklı gerdan	54
Resim 4.29. Arpacıklı gerdan ayrıntısı	54
Resim 4.30. Hamaylı gerdan	55
Resim 4.31. Hamaylı gerdan örneği	56
Resim 4.32. Birecik gerdanı	57
Resim 4.33. Antep bilezik örnekleri	57
Resim 4.34. Koruklu bilezik (penesli örnek).....	58
Resim 4.35. Koruklu bilezik.....	58
Resim 4.36. Kabaralı bilezik	59
Resim 4.37. Kabaralı bilezik (tel zeminli).....	59
Resim 4.38. Kurbağalı bilezik	60
Resim 4.39. Telkâri bilezik.....	61
Resim 4.40. Savatlı bilezik	62
Resim 4.41. Yapraklı yüzük	62
Resim 4.42. Koruklu yüzük	63
Resim 4.43. Kasnak kemer	64
Resim 4.44. Aşık kemer siyah kadifeli	65
Resim 4.45. Aşık kemer kırmızı kadifeli.....	65
Resim 4.46. Hasır kemer	66
Resim 4.47. Telkâri kemer	67
Resim 4.48. Savatlı kemer	68
Resim 4.49. Halhal	69
Resim 4.50. Savatlı düğme	69

Resim 4.51. Gümüş fes.....	71
Resim 4.52. Taç (Tepelik)	72
Resim 4.53. Savatlı fes	73
Resim 4.54. Sırma fes.....	74
Resim 4.55. Kaytan.....	75
Resim 4.56. Maşallah	76
Resim 4.57. Çalma zinciri (üçkor).....	77
Resim 4.58. Götürüngü	78
Resim 4.59. Şekke	79
Resim 4.60. Taktakı (duluk altını).....	80
Resim 4.61. Pıspışısı	81
Resim 4.62. Hilal pıspışısı	82
Resim 4.63. Muska	83
Resim 4.64. Yarım ay	84
Resim 4.65. Pişkoş.....	85
Resim 4.66. Çanta küpe	86
Resim 4.67. Antepli gerdan.....	87
Resim 4.68. Arpacıklı gerdan	88
Resim 4.69. Hamaylı gerdan	89
Resim 4.70. Hamaylı üçgen gerdan	90
Resim 4.71. Birecik gerdanı	91
Resim 4.72. Koruklu bilezik	92
Resim 4.73. Kabaralı bilezik	93
Resim 4.74. Kurbağalı bilezik	94
Resim 4.75. Telkâri bilezik.....	95
Resim 4.76. Savatlı bilezik	96
Resim 4.77. Yapraklı yüzük	97

Resim 4.78. Koruklu yüzük.....	98
Resim 4.79. Aşık kemer.....	99
Resim 4.80. Kasnak kemer.....	100
Resim 4.81. Telkâri kemer.....	101
Resim 4.82. Savatlı kemer.....	102
Resim 4.83. Hasır kemer.....	103
Resim 4.84. Halhal.....	104
Resim 4.85. Gümüş Düğme.....	105
Resim 4.86. Gerdanlık tasarımı.....	107
Resim 4.87. Kolye tasarımı.....	108
Resim 4.88. Küpe tasarımı.....	109
Resim 4.89. Kolye tasarımı.....	110
Resim 4.90. Kolye tasarımı.....	111
Resim 4.91. Gerdanlık tasarımı.....	112
Resim 4.92. Kolye tasarımı.....	113
Resim 4.93. Küpe tasarımı.....	114
Resim 4.94. Kolye tasarımı.....	115
Resim 4.95. Kolye tasarımı.....	116
Resim 4.96. Gerdanlık tasarımı.....	117
Resim 4.97. Kolye tasarımı.....	118
Resim 4.98. Gerdanlık tasarımı.....	119
Resim 4.99. Küpe tasarımı.....	120
Resim 4.100. Bilezik tasarımı.....	121
Resim 4.101. Kolye tasarımı.....	122
Resim 4.102. Kolye tasarımı.....	123
Resim 4.103. Kolye tasarımı.....	124
Resim 4.104. Kolye tasarımı.....	125

Resim 4.105. Kolye tasarımı	126
Resim 4.106. Bilezik tasarımı.....	127

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

mm

Milimetre

cm

Santimetre

gr

Gram

Kısaltmalar

Açıklamalar

İÖ

İsa'dan Önce

MÖ

Milattan Önce

VB

Ve Benzeri

YY

Yüzyıl

1. GİRİŞ

“Bireyin bilgi ve becerisine dayanan genellikle doğal hammaddelerden yararlanarak yapılan, toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini taşıyan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan gelir sağlayıcı üretime dönük sanatsal etkinliklerine el sanatları denilmektedir.” (Öztürk, 1998, s. 42).

“El sanatları genel anlamda makine gücünden çok insanın el emeği ile üretilen, evde veya atölyede kişinin kendi sorumluluğu altında yeteneğini ve deneyimini kullanarak, üretime doğrudan katıldığı bir sanat koludur.” (Görgünay, 1986, s. 32).

“El sanatları kullandıkları hammaddeye göre; lif, ağaç, taş, toprak, maden, deri ve hayvansal atıklar, ince dallar, saplar ve ağaç şeritleri işleyen el sanatları olmak üzere yedi ana grup, her ana grup da kendi içerisinde alt gruplar oluşturmaktadır.” (Arlı, 1987, s. 1).

Süslemeciliğin önemli sanat kollarından birisi maden işlemeciliğidir. İslam kültür ve sanatının geliştiği Orta Doğu toprakları maden yatakları bakımından zengin olduğu için, bu bölgede madeni şekillendirme sanatı geleneği çok eski zamanlara kadar tarihlenmektedir.

“Madeni takıların ve süs eşyalarının ana malzemesi altın, gümüş, bakır, bronz ve pirinç gibi işlenmeye uygun madenlerdir.” (Özbağı, 1989, s. 12).

“Maden cevherleri bakımından zengin olan Orta Asya, maden sanatının uygulandığı, maden işçiliği ile tanınmış ilk bölgedir. Bu bölgedeki kurganlarda kopça, at koşumu süsleri, silah gibi tunçtan yapılmış eşyalar bulunmaktadır. Tunç ya da demir devrine ait bütün eserlerde üslûlaştırılmış hayvan figürleri ile vücuda getirilmiş süslemelere rastlanmaktadır.” (Arseven, 1984, s. 51).

Medeniyetler ve milletler birikimlerini sonraki kuşaklara ancak kültürleriyle aktarabilmektedirler. Bu bağlamda güçlü bir kültürel yapıya sahip medeniyetler daha göz alıcı ve sayıca daha fazla eseri günümüze ulaştırabilmişlerdir. Kültür dediğimiz sosyolojik varlığın en önemli ve aktarılmaya müsait unsuru ise sanattır. Sanat dalları içerisinde de el sanatları ve en yaygın beliren örneği olan takılara

dair eserler insanoğlunun varoluşundan bugüne birbirinden farklı sayısız eserle günümüze kadar ışık tutmakta günümüz takılarına ilham vermektedir. Kuyum alanında eserlerin fazla olmasında insanoğlunun ilk çağlardan günümüze estetiğe ve süslenmeye karşı ilgisinin yüksek olmasının etkili olduğu savunulabilir (Aras,1996, s. 28).

Süsleme, eşya, mimari bir yapı veya herhangi bir objeye güzel bir görünüm vermek, sanatsal ve ekonomik değerini artırmak amacıyla yapılan işlemlerdir. Süsleme sanatları yapılacak yüzeye ve mesleğe göre farklı isimlerle adlandırılır ve kullanıldığı objeye, mimari yapıyla anlam kazanır.

Süsleme, insanlık tarihi kadar eskidir. İlk insanların kullandıkları eşyalarda, barındıkları mağaralarda süsleme öğelerine rastlanmıştır. İnsanlığın ilerlemesiyle süsleme de bir sanat durumuna gelmiş, çeşitlenmiş, bu alanda birçok madde ve teknik kullanılmıştır.

Kişisel süslemeler insan vücuduyla en yakın ilişki içinde olan arkeolojik buluntulardır. Bu öğeler, insanın kendini takdim etme şeklini, sosyal ve kültürel bağlarını, inançlarını, temas içinde oldukları yerleri ve çeşitli özellikleri göstermektedir.

Maden sanatının tarihi gelişim sürecinde takılar, süsleme sanatının en ince uygulandığı alanlardan birisi olmuştur. Kuyumculukta kullanılan ajur, telkâri, kalem atma, mıhlama, mine, kakma, kabartma, savat, güverse (granülasyon) teknikleri, yüzey süslemede kullanılan en önemli tekniklerdir. Bu tekniklerin her biri birçok eser üzerinde uygulanabildiği gibi birden fazla teknik birlikte uygulanabilmektedir.

Tarihi ipek yolunun üzerinde olması nedeniyle ticaret yollarının Gaziantep'te buluşması, Gaziantep ilinin ekonomisini geçmişte olduğu gibi, günümüzde de canlı tutmaktadır. Bu canlılıkta gümüş madeninin önemli bir yeri olmuştur. Çünkü gümüş insanların takı (süs eşyası) olarak eskiden beri kullandığı kıymetli bir madendir. Bunu yöredeki antik şehir özelliği taşıyan Kargamış, Dülük (Antik Dolichenos) ve Belkis (Zeugma) antik kentlerinden çıkartılan gümüş aksesuarlar, bulunan gümüşlerin eski devirleri simgelemesi, gümüş işlemeciliği ve kullanımının Gaziantep yöresinde çok eski tarihlere dayandığını göstermektedir.

Gümüş işlemeciliği İslamiyet'in Anadolu'ya yayılmasıyla, daha da çeşitlilik göstermiş, yüzük, küpe, kolye, kemer, hamaylı, Kur'an-ı Kerim muhafazası, takunya, tespih püskülü, kılıç ve kama sapı, kını yapımı Osmanlı dönemine kadar devam etmiştir. Bu dönemde gümüş hem takı, hem de tasarruf aracı olarak kullanılmıştır.

Osmanlı dönemi sonlarında, 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın ilk yarısına kadar Gaziantepli kadınların çeşitli gümüş takılara sahip oldukları bilinmektedir. Bunlardan bir kısmı taç, kaytan, şekke, daktani (taktakı), pırpı, götürümgü, üçger, arpacıklı gerdan, Antepi gerdan, kemer, koruklu bilezik, yüzük gibi birçok çeşitleri vardır. Gaziantepli erkeklerinde gümüş tespih, ağızlık, baston sapı, sigara tabakası kullandıkları Gaziantep Müzesi'nde yer alan örneklerde görülmektedir (internet 2).

1.1. Problem Durumu

İnsanlar ilk çağlardan bu yana süslenme, takı takma ihtiyacını ve arzusunu duymuşlardır. Yapılan çalışmalar ve elde edilen kalıntılardan insanlarda süsleme merakı tarih öncesi devirlerden yontma taş devri sonlarına doğru başladığı anlaşılmaktadır. Yontma taş devri insanı deniz kabuğundan muskalar, çakıl taşlarından kolyeler, dikilmiş hayvan postları üzerine deniz kabukları ve çeşitli taşlardan kolyeler, kemik ve hayvan dişleri ile deniz ve kara yumuşakçalarının kabuklarından gerdanlıklar yapmışlardır. Asıl gelişme ise cilalı taş devrinden sonra maden devrinde başlamıştır. İnsanların bakırı keşfedip eritmesi ve işlemeye başlamasıyla kuyumculukta büyük gelişmelere yol açmıştır.

M.Ö. 3000 yıllarında insanların altının varlığından haberdar oldukları bilinmektedir. Akarsu kıyılarında saf olarak kolayca elde edilen altın madeni rengi, parlaklığı ve işleme kolaylığından dolayı kuyumculuğun en çok tercih edilen madeni haline gelmiştir. Altın madeninden sonra tercih edilen ise, gümüş madeni olmuştur.

Mezarlardan altın silahlar, gümüş ve altın sofrta takımları, çeşitli mücevherler, taşlı araba süsleri, altından kabızalı hançerler, küpeler, taşlar, iğneler vb. takı çeşitleri ortaya çıkmıştır.

İlk çağlardan beri kadınların kulaklarına küpeler, boyunlarına madalyonlar, kolyeler bir dizi diğer görselliği olan takılar, taşlar, kemikler, vb. şeyler, alınlarına alınlık,

başlarına bir takım serpuşlar, tılsımlar, saç süsleri, işlemeli başlıklar, taçlar ve taraklar kullandıkları kazılardan kabartmalardan fresk, mozaik ve diğer buluntulardan anlaşılmaktadır. Bu takılar, kabartma motiflerle süslü, kıymetli taşların yanı sıra sedef, mercan, akik gibi kabuk ve taşlarla, kemik, fildişi, süslü ve renkli birçok motiflerle ve şekillerle zenginleştirilmiş altın, gümüş veya diğer madenlerle ya da nesnelere yapılmıştır.

Bu takılardan bölgede yaşamış insanların zevklerini, ihtiyaçlarını ve o zamanlarda nasıl ve neler kullandıkları hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. Yazılı metin, sözlü anlatımın yanı sıra görsel olarak da bu eserleri görmek araştırmacıları daha çok aydınlatmaktadır.

Takı kullanımını tarihin ilk devirlerine kadar uzanan bir gelenektir. Güçlü ve etkileyici görünme isteği, takı kullanımının temelini oluşturur. Dinsel inançlar erk, sosyal konumu belirleme gibi nedenler de takı kullanımının diğer sebepleridir. Her bölge, her kültür ve medeniyet dairesi, kültür, inanç ve yaşama biçimlerine ve geleneklerine göre özgün takılar üretmiş, böylece evrensel kültürlerde zengin bir takı kültürü oluşmuştur. Anadolu'da da takı çeşitliliği geçmiş kültürlerin inanç, gelenek vb. faktörleri ile zenginleşmiştir.

“Usta-çırak” geleneğiyle binlerce yıldır Anadolu topraklarında var olmuş geleneksel el sanatlarından biri olan kuyumculuk/gümüşçülük içine kapanık bir meslek olduğu için yeterli araştırma ve inceleme yapılamamıştır. Son yıllarda ekonomiye kattığı değer sonucunda sektöre bakış açısı değişmiş ve araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Ülkemizde yörelere özgü geleneksel takıları araştırma, belgelendirme ve bilgileri kaydetme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Gaziantep ili çok zengin bir kültürel geçmişi ve kendisine has özellikleri olan bir şehirdir. Kuyumculuk mesleği bu bölgede oldukça gelişmiştir. Günümüzde gelenekselliğin yerine modern yönelişlerin ve teknolojinin alması el sanatları özelliği taşıyan takıların üretimini ve kullanımını etkilemektedir.

Teknolojinin gelişmesi, üretimin artması ve şehir dışından kuyumculuk piyasasına birçok model girmesi ile birlikte yöresel takı çeşitleri kaybolmaya yüz tutmuş ve yeni

nesil tarafından unutulmuştur. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının incelenmesi, yapım ve süsleme tekniklerini, bu takılarda kullanılan motif çeşitlerini araştırmak, belgelemek ve bu araştırmalar doğrultusunda yeni tasarımlar ortaya çıkarmak bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, Gaziantep ili geleneksel kadın takı kültürünün, kadın takılarının geçmişte ve günümüzdeki durumunun, çeşit, teknik, hammadde ve araçların, form, motif ve kompozisyon özelliklerinin incelenmesi ve yöreye özgü bu özellikler dikkate alınarak yeni tasarımların oluşturulmasıdır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının tarihi gelişimi nedir?
2. Gaziantep ili geleneksel kadın takı çeşitleri nelerdir?
3. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarında kullanılan araç-gereçler nelerdir?
4. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarında kullanılan teknikler nelerdir?
5. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarında kullanılan motif özellikleri nelerdir?
6. Gaziantep ili geleneksel kadın takıları yapım teknikleri ile günümüz kullanımına uygun yeni tasarım örnekleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Tarihin her döneminde takılar daha çok kadınların tercih ettiği bir süs eşyası olduğu kuşkusuz bir gerçektir. Kadınlar tarafından süslenmek ve güzel görünmek amacıyla kullanıldığı bilinir. Takı takma geleneği kadınlarda güzel görünmekle birlikte uğur, bereket, dinsel inançlar, statü göstergesi vb. amaçlarla takıldığı ifade edilebilir.

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde kullanım amacına göre isimler alan takıların kendine özgü anlamları ve hikâyeleri vardır. Takıların bir kısmı güzel ve zengin görünmek, sosyal statüsünü, totem, tabu veya inançlarını belirlemek, sınıf, makam ve mevkiini ifade etmek, inancını göstermek vb. nedenleri ile üretilmiş ve kullanılmıştır. Bereket,

sabır, uğur, kem gözden sakınma, kötülöklere karşı korunma gibi nedenlerle takılmışlardır.

Gaziantep ilinde geçmişten günümüze ulaşan geleneksel kadın takıları kültürel değerleriyle önem taşımaktadır. Takıların anlamları ve takılış amaçları geçmişte daha çok önem teşkil etmiştir. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının incelenmesi, kaybolmaya yüz tutmuş önemli bir kültürü belgelemek açısından önem taşımaktadır. Zaman içerisinde özel koleksiyon ve müzelerde yer alan bu yöresel takıların araştırılması yöre kültürü ve turizmi bakımından oldukça önemlidir. Yöresel kadın takıları yörenin kuyumcu ustaları tarafından bilinmekte fakat takılar hakkında ve yazılı kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının incelenmesi, bu konuda yazılı kaynak oluşturulması ve takı özelliklerinin yeni tasarımlarda değerlendirilmesi araştırma konusunun seçilmesi bakımından önemlidir.

Araştırma, Gaziantep ili geleneksel kadın takılarını inceleyerek konuyla ilgilenenlere kaynak olması açısından önemli olduğu gibi bu sanatın gelecek kuşaklara tanıtılması, çalışmalarına ışık tutması açısından da önemlidir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmada yapılan görüşmeler ve gözlem ile ortaya konan incelemeler, teknik ve özellikleri belirlemede yeterli olmuştur.
2. Araştırma için yararlanılan kaynak kişilerin görüşleri geçerli ve güvenilirlerdir.
3. Araştırma kapsamında incelenen ürünlerden oluşan örneklem evreni temsil eder niteliktedir.
4. Araştırmada yararlanılan kaynaklardan elde edilen bilgiler geçerli ve güvenilirlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma Gaziantep ili geleneksel kadın takıları ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma Gaziantep ili geleneksel kadın takıları altın ve gümüş işlemeciliği ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma Gaziantep ili kuyumcu ustaları ve bu konuda bilgi sahibi olan kişilerle sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Kuyum: Değerli madenler, değerli taşlar ve metallerden yapılan sanat değeri yüksek süs eşyası (Kaplan, 2003, s. 92).

Kuyumculuk: Değerli - değersiz, metal - metal olmayan ham maddeleri işlemek amacıyla sanat eseri yapmaya yönelik faaliyetlerin tamamı (Vitiello, 1995, s. 1).

Tasarım: Tasarım, bir düşüncenin ya da objenin, planlama sürecindeki çizimlerinin meydana getirilmesine denir. Hem fiil, hem isim olarak kullanılan **“tasarlamak”** yeni bir ürün ya da obje için plan yaratma ve geliştirme sürecidir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Gaziantep İli Hakkında Genel Bilgiler

Resim 2.1. Gaziantep il haritası (internet 14)

Anadolu'da ilk yerleşim merkezlerinden biri olan Mezopotamya ile Akdeniz Bölgesi'nin birleşme noktasında bulunan Gaziantep, tarih boyunca önemini korumuştur ve korumaktadır. Suriye, Kilis, Şanlıurfa, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Adıyaman'a sınır komşusu olan Gaziantep, tarih boyunca farklı uygarlıkların, kültürlerin ve inançların harmanlandığı bir cazibe merkezi olmuştur.

Paleolitik, Neolitik, Kalkolitik, Hitit, Mitani, Asur, Pers, Büyük İskender, Selevkoslar, Roma, Bizans, İslam, Selçuklu, Türk-İslam ve Osmanlı dönemlerini yaşayan Gaziantep, bu dönemlere ait izleri ve eserleri günümüze taşımıştır (Gaziantep Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016, s. 6).

Gaziantep yöresinde adı ilk bilinen yerleşim merkezi Dolike (Doliche, Dolikhe) kentidir. Gaziantep'in 10 km. kuzeyinde Dülük köyü yakınlarındaki bu yerleşim bölgesinin adı, Bizans kaynaklarında Telukh, Arap kaynaklarında ise Diba (Daluk)

olarak geçmektedir. Dülük adının da bu sözcükten geldiği sanılmaktadır. Selevkoslar ve Romalılar yöreye Toroslar Antakyaası demektedir. Kent Cumhuriyet sonrası yıllara değin Ayıntap (Ayntab) adıyla anılagelmiştir. Bu adın benzerine ilk Haçlı seferlerine ilişkin belgelerde, Hantap olarak rastlanmaktadır. Arapça'da "Parlak pınar" anlamına gelen Ayntab, Ermeni kaynaklarında da "Anthapt" olarak geçer. Bir başka sava göre, Ayntab adı Ermenicede "Kraliçe Ani'ye adanmış toprak" anlamındaki Anthapt'tan gelmektedir. Ancak çok sayıda tarihçi yerleşimin önemsizliği nedeniyle yöreden söz ederken Ayntab yerine Dülük adını kullanmaktadır. İslam egemenliği sonrasında Ayntab adı da giderek Ayıntab'a dönüşmüştür. 6 Şubat 1921 de Gazi unvanı eklenerek Gaziyıntab olan şehrin ismi, 1928 'de Gaziantep olarak değiştirilmiştir (Günyol ve Başaran, 1984, s. 2959).

Gaziantep uluslararası havaalanı, demiryolu ve otobana bağlanan şehirlerarası karayolları ile geniş bir ulaşım ve nakliye ağına sahiptir. Türkiye'nin Ortadoğu'ya yaptığı ticaret de önemli bir merkez olan il, sanayileşme ve yarattığı potansiyelle ihracatta önemli yer edinmiştir. Son yıllarda açılan müzelerle birlikte kültür ve turizm yatırımları yapan Gaziantep bölgede öncü bir il haline gelmiştir.

Gaziantep ili, tarihi kaynaklara göre M.Ö. 5600 yıllarına kadar uzanan zengin tarihi ve kültürel birikimi ile dünyanın en eski yerleşim yerlerinden birisi olarak gösterilmektedir. Hanları, hamamları, kalesi, kiliseleri, verdiği kurtuluş mücadelesi, Zeugma Mozaik Müzesi başta olmak üzere dünyanın her yerinden gelen turistlerin ziyaret ettiği müzeleri, çeşitli el sanatları, fıstığı, baklavası, dünya mutfakları arasında şehir ismi ile anılan tek mutfak olması ile ülkemizde ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizler ve Fransızlar tarafından işgal edilen Gaziantep ve yöresi, akıllara durgunluk veren savunması ve eşsiz kahramanlığı ile bütün dünyada hayranlık uyandırmıştır. TBMM Antep'e bu başarısından dolayı 8 Şubat 1921 tarihinde "GAZİ" lik unvanı vermiştir. Şehirde bu dönemin izlerini görmek hâlâ mümkündür (internet 7).

Gaziantep'in; Şahinbey, Şehitkâmil, Oğuzeli ilçeleri merkezde Nizip, İslahiye, Araban, Yavuzeli, Nurdağı ve Karkamış olmak üzere toplam dokuz ilçesi bulunmaktadır.

2.2. Gaziantep El Sanatları

El sanatı, belli bir geçmişi, orijini olan, kuşaktan kuşağa öğrenilerek günümüze gelen, günümüzde eğitimi verilen, görsel ve sanatsal değere sahip, el ile belli bir üretim tekniği kullanılarak ya da sermaye ve tesis gerektiren, ticari ya da bireysel amaçlı, turistik ve otantik, kullanım ve hatıra eşyası üretimine dayalı uğraşların ortak adıdır (Ölmez ve Etikan, 2008:381).

El Sanatları insanoğlu var olduğundan beri tabiat şartlarına bağlı olarak ortaya çıkmış olup, insanların ihtiyaçlarını karşılamak, örtünmek ve korunmak amacı ile ilk örneklerini vermiştir. Daha sonra gelişerek çevre şartlarına göre değişimler gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır hale gelerek "geleneksel" vasfı kazanmıştır (internet 7).

Kimine göre sanat, kimine göre zanaat terimleriyle karşılanan el sanatları, insanın güzelliğe olan düşkünlüğünden kaynaklanan bir yaratıcılık serüvenidir ve yaşamsal değişikliklerle birlikte kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze ulaşmıştır. Doğadan elde edilen bitkiler, taşlar, madenler ve hatta “anasır-ı erba’a” dediğimiz “hava, su, ateş ve toprak” el sanatlarının temel malzemeleri, hammaddeleridir. Bir Antep kiliminde onu dokuyanın hayallerini, Gaziantep insanının yaşam biçimini, bölgenin bitki örtüsünü, ekolojik yapısını, gelenek ve göreneklerini, insan ilişkilerini, kısaca topyekûn Anadolu’yu bulmanız mümkündür. Kültürel değerlerini geleceğe taşıyarak yaşayan Gaziantep’te; sedef kakmacılığı, bakırcılık, kutnu dokumacılığı, aba dokumacılığı, yemenicilik, Antep işi el işlemleri, gümüş işlemeciliği, Antep kilim ve halı dokumacılığı, küpçülük, kuyumculuk, semercilik, zurnacılık ve müzik aletleri yapımı var olmaya devam eden ve bizi biz yapan somut kültür varlıklarımız olarak gelecek kuşakları selamlamaktadır. El sanatları, kendi kültüründen aldığı yaşam tarzı ile geçmişin deneyimlerini ve birikimlerini bir potada eritip, günümüz insanlarına mesaj verme becerisidir bir bakıma. Gaziantep, sanayi ve ticaretteki başarısıyla bölgesinin cazibe merkezi olduğu gibi, El Sanatları alanında da oldukça zengin bir potansiyele sahiptir (Gaziantep Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016, s. 219).

Anadolu’nun ilk yerleşim yerlerinden biri olarak varsayılan Gaziantep toprakları tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Gaziantep topraklarında var olan her uygarlık kendi kültürlerinden izler bırakarak günümüz Gaziantep kültürünü oluşturmuştur. Bu kültür birikiminin yansımaları olan el sanatlarından bakır işlemeciliği, kutnu dokumacılığı, sedef kakma işlemeciliği, yemenicilik, Antep işi işlemeciliği, deri işlemeciliği ve kilim dokumacılığı, gümüş işlemeciliği, toprak

ürünleri işlemeciliği uzun yıllardan beri yapılmakta ve bazı el sanatları günümüzde daha da önem kazanarak varlığını devam ettirmekte bazıları da teknolojiye yenik düşmektedir.

El sanatları, toplumların gelişim süreçlerini gösteren en önemli kaynaklardır.

El sanatları, hemen hemen her insanda az ya da çok var olan, kendi kültüründen aldığı yaşam tarzını, ecdadının deneyimlerini ve birikimlerini bir potada eritip günümüzde insanlara bir mesaj verme becerisidir. Geleneksel el sanatlarımız geçmişî günümüze taşıma ve günümüzde yaşatma sanatıdır. El sanatları, üretildikleri çağa tanıklık eden belgeler olarak geleceğimize ışık tutan ve geçmişimizle bağlantı kurmamızı sağlayan değerler olmaları bakımından önemlidir. Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri, kimliklerine sahip çıkmalarına ve muhafaza etmelerine bağlıdır. Geleceğimizi hatırlayıp varlığımızı sürdürmemizi sağlayan el sanatları ürünlerini üreten sanatkarlar geçmişten günümüze Gaziantep'in il, ilçe ve köylerinde hep olmuş ve olmaya da devam edecektir. Geleneksel Gaziantep el sanatları, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir mozaik oluşturmuştur (internet 7).

2.3. Gaziantep Kuyumculuk Sanatı

Eski Türkler 'de "kuymak" madeni eritmek, "kuyum" ise tunç dökümü anlamına gelmektedir. Bu iş kolunda eser verenlere, değerli madeni eritip, şekillendirmeleri nedeniyle "kuyumcu" denmektedir, Kuyumculuk değerli değersiz, metal veya metal olmayan ham maddeleri işlemek suretiyle sanat eseri yapmaya yönelik faaliyetlerin tümüne denir. İnsanoğlu taş devrinden yani metallerin keşfinden önce kuyumculuğa başlamıştır. Kuyumculuk insanın güzelleşme ihtiyacını karşılamaktadır. Kuyumculuk kavramı kuyumculuk tarihi insanoğlunun tarihi kadar eskidir. Bugün kuyumcu denildiğinde akla ilk gelen, altın alım-satım işleriyle uğraşan sarraflardır. Halbuki kuyumculuk, altın alım-satım işiyle uğraşmaktan öte altın ve gümüş gibi madenleri işleyerek süs eşyası meydana getiren bir meslektir. (Kuşoğlu,1994, s. 148).

Gaziantep kuyumculuğunu altın ve gümüş işlemeciliği olarak incelemek daha doğru olacaktır. Altın takılar; Gaziantep, Adıyaman ve Kilis'te yüzyıllardan bu yana kullanılan, halen önemini koruyan bir yatırım aracı ve süs eşyasıdır. Bölgede altın takılara ilk olarak M.Ö. III. yüzyılda Romalılar döneminde rastlanmaktadır. O dönemden itibaren altının kullanıldığı süs eşyaları ve takılar bölge insanının hayatında

var olmuştur. Takı tasarlama ve biçimlendirme, yüzyıllardan bu yana değişik yollarla uygulanarak süregelmiştir. Günümüzde metal işleme teknolojisi ve taş işleme tekniklerinde makineleşme hızla artmaktadır. Takı sektöründeki gelişmeler, üretimde makineleşme oranının artırmasına karşın takı üretiminde insan faktörü önemini korumaktadır.

Kurtuluş mücadelesine kadar ağırlıklı olarak gayrimüslimlerin icra ettikleri altın işlemeciliği, azınlıkların ülkemizden göç etmeleri sonrasında zayıflasa da 1920'li yıllardan itibaren sektöre önderlik yapan ustaların gayretleriyle canlanmıştır. Örneğin 1918 yılında Gaziantep'e gelen Sait Türkistanlı, birçok usta yetiştirerek kuyumculuğun gelişmesinde öncülük yapmıştır. Gaziantep'li kuyumcular; renkli taşlı yüzük, çöp zincir, telkârili, yılanlı ve burmalı bilezik, kemer ve daha birçok çeşit altın takı imalatı gerçekleştirmişlerdir.

Resim 2.2. Gaziantep kuyumculuğu (internet 10)

Ülkemizde kuyumculuğun merkezi sayılan İstanbul ve diğer büyük illerde altından üretilen takılar, 18 ve daha düşük ayarlı altından üretilip satılırken, Gaziantep'te halkın hala altını yatırım aracı görmesi sonucunda kuyumcuların ürettiği takılar 22 ayar olarak imal edilmeye devam etmektedir.

Gümüş tarih kaynaklarına göre ilk olarak M.Ö. 4000 yıllarında süs ve ev eşyası olarak kullanılmıştır. Nil Nehri havzasında M.Ö. 800 yıllarına ait gümüş paralar bulunmuştur. Gaziantep, Adıyaman ve Kilis yöresindeki antik şehirlerde bulunan kalıntılar içinde bol miktarda gümüş takıların bulunması, bölgede gümüş işçiliğinin asırlar öncesine dayandığının işaretidir.

İslamiyet'in Anadolu'ya yayılmasıyla kullanımı artan gümüş işçiliği altına göre daha yaygın kullanım alanı bulmuştur. Yüzük, küpe, kolye, kemer, hamaylı, Kur'an-ı Kerim muhafazası, takunya, tespih püskülü, kılıç ve kama sapı ve kını yapımı Osmanlı Dönemine kadar devam eder. Kadın takılarının yanı sıra İslam inancının etkisiyle erkeklerin kullandığı takı ve aksesuarlarda altına göre daha fazla kullanılan gümüş özellikle yüksek gelir grubuna mensup olanların birçok alanda tercih ettikleri maden olmuştur. Bu durum yörede gümüşün kullanımını artırmış, gümüş işlemecilerinin dışındaki meslek gruplarının da gümüşe kendi imal ettikleri ürünlerde yer vermelerini sağlamıştır. Oklava, zurna, takunya, sigara tabakası, baston ve günlük hayatta kullanılan daha birçok eşya gümüşün yer verildiği ürünler olmuştur.

Günümüzde kuyumculuk sektörü; Gaziantep ve çevresinde 1000'e yakın vitrin kuyumcusu, 150 civarında imalatçısı ve sektörde istihdam edilen 5000 civarındaki çalışanıyla bölge ekonomisinde önemli bir aktör konumundadır. Bölgede yapılan yatırımlarına devam eden sektör firmaları, Gaziantep'te yapılan kuyumculuk fuarları ve Üniversitedeki Kuyumculuk ve Takı Tasarımı bölümleriyle birlikte büyümelerini sürdürmekte ve ülke genelindeki ağırlıklarını artırmaktadır.

2.4. Kadın Takı Çeşitleri

Takı, takmak kelimesinden gelmekte olup mücevher veya ziynet eşyası olarak da adlandırılan, insanların süslenmek amacıyla taktıkları çeşitli taş, maden, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden yapılmış olan kullanım eşyalarıdır (Özbağı, 1993, s. 13).

Takılar farklı kültürlerde; büyü, korunma, inanç, gösteriş, asalet, süslenme ve en önemlisi de beğenilme amacıyla insanların baş, kulak, burun, boyun, gövde, kol, parmak, bel ve ayak bileği gibi vücudun belirli bölümlerini süslemektedirler (Koroğlu, 2004, s. 1).

Kişiler takıyı kullanırken onlara çeşitli anlamlar yüklediklerinden bir takının muhtelif kişisel ve gizli anlamları olabilir. Bunu sadece taşıyan kişi bilir. Bu takının ya bir anısı vardır ya da bazı kötü olaylardan kendisini koruduğuna inanır. Bu yüzden insanoğlu

takıyı kişisel duygularını rahatlatmak ve kendini güvenceye almak amacıyla kullanır (Meriç, 1990, s. 9).

Takı her türlü malzemeden yapılabilir. İnsanlar takıyı güç unsuru toplumsal statü ve sembol olarak kullanmışlardır. Takı insan bedeniyle birleştiğinde anlam kazanır.

Tarih boyunca, çeşitli ağaç dallarından, hayvan kemiklerinden ve dişlerinden, madenin keşfi ile birlikte altın, gümüş, bakır, bronz ve renkli taşlardan süslenme ve kötülüklerden korunma amaçlı takılar yapılmış, erkekler, kadınlar, çocuklar tarafından kullanılmıştır.

Arkeolojik buluntularda ve geçmişten günümüze yapılan takıların çoğunluğu kadınlar için yapılmıştır. Çünkü süslenme kadınlar için her zaman önemli bir olgudur. Kadınlar baştan ayağa takı çeşidinin her türünü tarih boyunca kullanmışlardır.

Baş takıları, boyun takıları, bel takıları, kol-bilek ve parmak takıları, ayak bileği takıları, göğüs takıları başlıkları altında birçok çeşidi vardır. Günümüzde işlevsel takılar olarak adlandırılan tokalar ve saatlerde artık çeşitler arasına girmiştir.

Bu takı çeşitleri artık süslenme ve ekonomik olmanın yanında sanatsal ürün olarak da önem kazanmaktadır.

2.5. Tasarım Kavramı Hakkında Genel Bilgi

Tasarım, bir ürünün tamamının veya bir parçasının çizgi, şekil, renk, biçim, doku, malzemenin esnekliği veya süslemesi gibi insan duyuları ile algılanabilen çeşitli unsur veya özelliklerin oluşturduğu görünümdür. Tasarım hayal etmeyle başlar. Her toplum kendi beğenisine ve kullanım amaçlarına göre özgün ürünler geliştirmiştir.

Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlüğe göre tasar kelimesinin tanımı “Bir iş, bir düşünce sırasını, düzeyini gösteren resim, yazı, plan” tasarım kelimesi ise felsefi açıdan “Daha önce algılanmış olan bir nesne veya olayın bilinçte sonradan ortaya çıkan kopyası” olarak tanımlanmaktadır.

Tasarım her sanat dalının temelinde önemli bir aşamadır. Eserlerin önceden eskiz ve tasarımlarının yapılması üretim aşamasına katkı sağlamaktadır.

Tasarım bir süreçten ibarettir. Talep edilen, ihtiyaç duyulan bir amaca yönelik planlama ve şekillendirme eylemlerinin tamamı tasarım sürecini oluşturur. Bu süreç; tasarıma konu olacak alanın ve gerekçenin belirlenmesi, konuyu araştırılması, toplanan bilgiler doğrultusunda üzerinde en uzun süre çalışılması gereken alan olan eskizlerin oluşturulması, eskizlerden amaca uygun olanlarının artistik ve teknik çizimlerinin yapılarak sunumun yapılması ve üretime geçilmesinden oluşmaktadır.

Tasarımın toplum beklentisi ve tasarımcının yaratıcılığı ile harmanlanması gereklidir.

Tasarım, zaman içinde, değişik bölgelerde var olan farklı toplumların içinde buldukları kültürel yapıya bağlı olarak farklılık gösterir. Tasarlama ihtiyaca yönelik bir sorun çözme ve ürünü ortaya koyabilme için yaratıcı bir eylemdir. Tasarım, yaratıcılık olgusuyla örtüşen bir eylemdir. Burada yaratma, yoktan var etmek anlamında değil, insanın hazır olarak bulduğu doğa varlığına, insanın kendi hayal gücünü, kültürünü, bilgi birikimini katması demektir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Büyükyazıcı Erkan M. (2008) “Trabzon İlinde Altın ve Gümüş İşlemeciliği” adlı doktora tezinde Trabzon ili altın ve gümüş işlemeciliği içerisinde yer alan hasır örgü, telkâri ve kazazlık tekniği ile üretilen takılar, takıların üretim tekniklerinin geçmişteki ve günümüzdeki durumu araştırılmıştır. Takı yapımında kullanılan araçlar, her bir üretim tekniğinin yapım aşamaları, üretilen ürünlerin özellikleri, takı üretimi yapan ustaların özellikleri belirlenmiştir. Hasır örgü, telkâri ve kazazlık teknikleri ayrı veya birlikte kullanılarak yeni takı tasarımları oluşturulmuştur.

Ayrıca hasır örgü, telkâri ve kazazlık teknikleri kullanılarak altın ve gümüş işlenerek üretilen takılar incelenmiş, fotoğrafları ve özellikleri hazırlanan bilgi formlarında sunulmuştur. Tekniklerin tüm yapım aşamaları fotoğraflarla desteklenerek tespit edilmiştir. Takı üretimi yapan altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalara

uygulanan yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve ustaların demografik özellikleri, çalışma koşulları, sağlık sorunları belirlenmiştir.

Şahin Yukarıkozan (2008) “ Beypazarı Gümüş Kolyeleri” konulu tezinde; Ankara ili Beypazarı ilçesinde 40’a yakın atölyede telkâri tekniğinde kullanılan araçları, telkâri takı yapım tekniğini, bu teknikle üretilen kolyeleri incelemiştir. Çalışmada Beypazarı ilçesinin tarihçesinden, turistik yerlerinden, geleneksel Türk takılarından, kuyumculukta kullanılan araç ve gereçlerden ve el sanatlarından da bahsedilmiştir. Beypazarı ilçesi gümüş kolyelerinde bitkisel ve geometrik bezeme ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Beypazarı’nda bu teknikle küpeler, kolyeler, bilezikler ve kemerler üretilmeye devam edildiği, yeni desen geliştirme ve model üretmede ilerledikleri ancak yurt dışına açılmakta bazı sorunlarla karşılaştıkları tezde vurgulanmıştır.

Kamiloğlu (2009) ”Mardin İli Gümüş İşlemeciliği ve Yörede Yapılan Ürünlerin Bazı Örnekleri” adlı doktora tezinde; Mardin ili gümüş işlemeciliğinde kullanılan telkâri tekniği ile üretilen giyim ve ev aksesuarı ürünler, Mardin müzesinde bulunan gümüş ürünler, gümüş ürünlerin yapım tekniklerinin geçmişteki ve günümüzdeki durumu ele alınmıştır. Araştırma kapsamında gümüş işlemeciliği ile üretilen giyim ve ev aksesuarları ürünlerin yapım teknikleri, aşamaları, hammaddeler kullanılan araç ve gereçler tespit edilerek fotoğraflarına yer verilmiştir.

Özkan (2010) “Aydın Müzesinde Bulunan Etnografik Takılar” üzerine yazdığı yüksek lisans tezinde Aydın Müzesi’nde bulunan etnografik takıları incelemek, döneme ait takı özelliklerini ortaya koymak, buna dayalı olarak yeni kaynaklar ve uyarlamalar yapılmasına katkıda bulunmak amacıyla planlanıp yürütülmüştür. Müzede bulunan 98 adet takı örneği hazırlanan bilgi formları kapsamında incelenmiş, fotoğraflanmış ve katalogda sunulmuştur. Yapılan gözlem ve incelemelerden elde edilen verilere göre, etnografik takıları; kemer ve kemer tokaları, küpe vb. olmak üzere kullanım yerlerine göre gruplandırılmıştır. Takıların çoğu 1985 yılında koleksiyona katılmıştır. Cumhuriyet ve Osmanlı Dönemine ait olup daha çok gümüş ve bakır madenlerinden yapılmış ve süslemede yarı değerli taşlar kullanılmıştır. Yapım tekniklerinden yaprak metal, süsleme tekniklerinden kabartma, telkâri ve mıhlama yoğun olarak kullanılmıştır.

Işık (2010) “Eskişehir İli Sivrihisar Yöresi Takıları” konulu tezinde; Eskişehir ili Sivrihisar yöresinde üretilen takılar; motif, yapım ve süsleme tekniği, kullanılan malzeme, bu takıların tanıtım ve pazarlama durumları incelenmiştir. Sivrihisar ilçesi hakkında genel bilgi, Sivrihisar örf ve adetleri, Sivrihisar’ın düğün giyim kuşamı, geleneksel Sivrihisar giysileriyle kullanılan takılar, takı yapımında kullanılan araç ve gereçler hakkında araştırma yapılmıştır. Yörede Sivrihisar cebesi adıyla anılan bilezik ve Sivrihisar incili küpesi hakkında bilgi verilmiş olup her iki takının yapım aşamaları resim halinde tezde sunulmuştur. Bu araştırma sonucunda bu ürünleri kuyumcuların yöre halkı dışında satmakta zorlandığı, takıların tanıtımının yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda yapılması gereken öneriler tezde ortaya konulmuştur.

Güzel (2010) “Van İlindeki Savatlı Gümüş Takılar” konulu tezinde; Van ili hakkında genel bilgi verilmiş olup geleneksel gümüş takıların şekillendirme teknikleri, birleştirme teknikleri, süsleme teknikleri ve bu tekniklerden biri olan savat tekniği incelenmiştir. Çalışmada Van etnografya müzesinde tespit edilen savatlı gümüş eşyalardan bitkisel, hayvansal, geometrik motiflerle ve değişik süsleme teknikleriyle yapılmış 45 adet örneği incelemiştir.

Er (2012) “Van İlinde Üretilen Takıların Bazı Özellikleri” konulu doktora tezinde; Van ili hakkında bilgi verilmiş olup, Van ili gümüş işlemeciliği tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu, Van savat işlemeciliğinde kullanılan hammaddeler, Van ili savatlı gümüş ürünlerinin özellikleri ve ürün çeşitleri de çalışma kapsamında incelenmiştir. Çalışma Van ilinde yapılan gümüş takı örneklerinin ve müzede yer alan gümüş takı örneklerinin incelemelerine yer verilmiştir.

Şekerci (2014) “İstanbul İlindeki Gümüş İşlemeciliği” konulu sanatta yeterlilik tezinde; İstanbul Kapalıçarşı civarındaki hanlarda gümüş eşya üretimin de kullanılan üretim teknikleri, kullanılan araç-gereçler, üretilen ürünler ve üretimi yapan ustaların nitelikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Gümüş eşya işlemeciliği ile üretilmiş 100 adet bilgi formu oluşturulmuş ve gümüş eşya tasarımlarına yer verilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Veriler nitel yöntemlerle kuyumculuk ile uğraşan ustaların ve Gaziantep ilinde yaşayan kadınların bilgi ve görüşlerinin alındığı karşılıklı görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Kuyumculuk atölyelerinde, müzelerde ve elinde geleneksel takı bulunan kişilerle görüşülerek, ürünler üzerinde gözlem ve inceleme yapılmış, konu ile ilgili fotoğraflar belgelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinde kuyumculuk ile uğraşan ustalar ve yörede bulunan geleneksel kadın takıları oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini ise görüşmeyi kabul eden kuyumcu ustaları ve Gaziantep ilinde ulaşılabilen geleneksel kadın takıları ve araştırmacı tarafından hazırlanan tasarım örnekleri oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Verilerin toplanması aşamasında öncelikle Gaziantep el sanatları, geleneksel kadın takıları ve kuyumculuk sanatı hakkında literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen gözlem formu hazırlanmış, Gaziantep kuyumculuk sektöründe çalışan ustalarla ve elinde yöresel kadın takıları bulunan kişilere karşılıklı görüşme yapılmıştır. Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının fotoğrafları çekilerek ürünlere ait üretiminde kullanılan teknik, malzeme, boyut, motif ve kompozisyon vb. bilgilerden oluşan gözlem formları düzenlenmiştir. Gözlem formlarından elde edilen veriler amaçlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

1. Literatür taramasından elde edilen bilgiler kapsamında araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2. Araştırmada uzman kişilerin görüşleri alınarak hazırlanan gözlem formlarına göre incelenen Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının özellikleri incelenmiştir.
3. Gözlem formlarından elde edilen veriler amaçlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.
4. Araştırmada oluşturulan gözlem formlarından elde edilen teknik ve süsleme özellikleri dikkate alınarak yeni tasarım örnekleri yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya konu olan ve Gaziantep kuyumculuk atölyelerinde imal edilen geleneksel kadın takılarının aynı isim altında birden fazla çeşidi olduğu saptanmıştır. Takılar üzerinde kuyumcu ustalarının takının ana hatlarını bozmadan süslemede farklılıklar yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu takıların tamamının nişan ve düğün törenlerinde takıldığı ve evlilik süresince kullanıldığı yapılan görüşmelerde saptanmıştır. Araştırılan bütün takıların hemen hepsi gümüşten yapılırken, küpelerin genellikle altından yapıldığı ifade edilmiştir. Araştırma sırasında altından yapılan küpelerin örneklerine rastlanılmamasının sebebi olarak eritildikleri düşünülmektedir. Gümüşten yapılan takılar ise günümüzde kullanılan gümüşün ayarından çok düşük olarak yapılmıştır.

Gaziantep ilinde geçmişte genellikle kadınların kullandığı takıların örneklerine günümüzde çok az sayıda rastlanmıştır. Takılar birkaç koleksiyon yapan kişi tarafından tamamen kişisel çabalarla korunmaktadır. Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Kültür Tarihi Müzesinde bağış ve satın alma yöntemleriyle temin edilmiş orijinal yaklaşık kırk adet ürün bulunmaktadır.

Bu bölümde, şahıslarda ve Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesinde örnekleri bulunan Gaziantep ili geleneksel kadın takıları incelenerek, tarihsel gelişimleri, kullanılan araçlar, takıların yapım aşamasında kullanılan temel, seri üretim ve süsleme teknikleri, boyutları (genişlik, uzunluk, çap), ağırlık, hammadde, süsleme konuları, bugünkü durumları hakkında bilgiler verilmiş ve bilgi formları oluşturulmuştur.

4.1. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Tarihsel Gelişimi

Gaziantep ili geleneksel kadın takıları tarihsel süreçte çok büyük değişikliklere uğramamıştır. Takılar evli kadınlar tarafından kullanılmış ve çocuklarına miras olarak bırakılmıştır. Takılar yapıldıkları dönemlerde gümüş madenine ulaşmak kolay olduğu için çoğunlukla gümüşten yapılmıştır. Altın olarak yapılan takılar eritildikleri ve ekonomik değerleri olduğu için günümüze ulaşamamıştır. Dönem ustaları takılar

üzerinde kendi ve müşterilerinin talepleri doğrultusunda süslemeler yapmış fakat herhangi bir kayıt tutmamışlardır.

Kullanılan teknikler ilk örnekler ve son örnekler arasında çok farklı değildir.

Gaziantepli kadınlar tarafından günümüzde geleneksel takılar pek kullanılmamaktadır. Zaten birçoğu eritilmiş ve kalan örneklerde müze ve kişisel koleksiyonlardadır.

4.2. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Yapımında Kullanılan Temel Araçlar

El aleti; yapılacak işe göre ihtiyaçları karşılamak için çeşitli malzemelerden yapılan ve insan gücüyle çalışan araçlardır. Kuyumculukta kullanılan birçok malzeme ve makine bulunmaktadır. Bu konu başlı başına ayrı bir araştırma konusudur. Burada Gaziantep kuyumculuğunda kullanılan en temel atölye malzemeleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

4.2.1. Pota

Pota, içine konulan madenin eritilmesine yarayan grafit, seramik ve metal olarak üretilebilen yüksek ısıya dayanıklı çeşitli ebatları ve kullanım amacına göre şekilleri bulunan malzemedir.

4.2.2. Şalamo

Şalamo, kaynak, tavlama ya da metalleri eritirken kullanılan, takılan başlık çeşidine göre ısı işlem uygulayan alete denir. Tüpe gaz hortumu ile bağlanarak kullanılır. Son yıllarda gelişen teknoloji sayesinde kullanım amacına göre çok çeşitli türleri üretilmektedir. Bazı şalomalarda gaz girişi ile birlikte hava girişi de bulunmaktadır. Gaz alev oluştururken kompresörden basınçlı gelen hava alevin sertlik derecesini ayarlamakta yardımcı olur.

4.2.3. İrice (Şide)

Bölgelere göre “ derece, şide ” isimleri verilmektedir. Potalarda eritilen metallerin yarı mamul haline getirilmesi için döküldükleri kalıplardır. Dökülen sıcak metaller kalıplardan soğuduktan sonra çıkartılır. Tel ve astar dökmek için iki çeşidi vardır. Isıya dayanıklı özel çelik malzemelerden yapılır.

4.2.4. Hadde

Levha üzerinde farklı şekillerde ve büyükten küçüğe deliklerden oluşan tel çekmek için kullanılan malzemedir. Yuvarlak, kare, yarım yuvarlak, oval, üçgen şekillerde çeşitleri vardır. Tel külçe silindirde istenildiği kadar inceltildikten sonra yapılacak işe uygun şekilde haddeden çekilerek kullanılmaktadır.

4.2.5. Eğe

Metal üzerindeki istenmeyen pürüzleri, yüzey hatalarını temizlemek ve metal parçanın şekillendirilmesini sağlamada kullanılan özel çelik alaşımlı malzemedен üretilen yüzeyi dişli aletlerdir. Bu aletler iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım iş parçasını aşındıracak olan dişli kısım, ikincisi ise elde tutmak için sap takılacak kuyruk kısmıdır. Diş biçimlerine ve sayılarına göre kaba, yarı kaba, ince ve çok ince şeklinde sınıflandırılır.

Kuyumculukta eğeler şekillerine ve kullanım amaçlarına göre farklı isimlerle adlandırılır. Lama, balıksırtı, üçgen, yuvarlak, yarım yuvarlak, kare vb. çeşitlere ve bunların farklı ebatlarda ve diş sayısında olanları vardır. Eğelenecek yüzeye ve şekle göre en uygun eğe seçilmelidir.

4.2.6. Pense

Tel veya astardan oluşan metali, eğme, bükme, tutma, çekme, işlemleri için kullanılan el aletleridir. Özel çelik malzemedен yapılır. Penseler uçlarındaki forma ve kullanım amacına göre isimlendirilirler. Ağzlarında parçayı daha iyi tutmak için dişli ve bazen parça üzerinde sıkıştırdığında iz bırakmaması için dişsiz olarak yapılabilirler. Düz,

yarım yuvarlak, yuvarlak, kargaburnu, paralel ve çeşitli formlarda yüzük için yapılan pense çeşitleri kuyumculukta en çok kullanılan penselerdir.

4.2.7. Kıl testere kolu ve kılları

Testere kolu; Testere kılı takılmak üzere “ U ” şeklinde bir gövde ve tahta saptan oluşur. Ayarlanabilir testere kolunda, U şeklindeki kısım daraltılarak kırılan kıllar tekrar kullanılabilir. Metal üzerine çizilen şeklin kesilerek boşaltılmasını sağlar.

Testere kılı özel sertleştirilmiş çeliklerden üretilir. Çok sert olursa çabuk kırılır. Yumuşak olursa körelir. Kesim sırasında çapaklar dişlerin arasına girer, kesimi zorlaştırır bu yüzden kayganlık sağlayan balmumu kullanılır. Testere kılı metal kalınlığına ve istenen hassasiyete göre seçilir (Vitiello, s. 110, 1995).

4.2.8. Antep makası

Makas metal plakayı kesmek için kullanılan el aletidir. Çok kalın tellerin kesilmesi için uygun değildir. Kesilecek metal astarın kalınlığına uygun boyutlarda ve şekillerde makas çeşitleri bulunmaktadır. Gaziantep’te üretildiği ve yaygınlaştığı için kuyumcular arasında bu ismi almıştır.

4.2.9. Çekiç

Metal astarı düzeltmede, şekil vermede, yüzeyine yapılacak doku verme veya farklı malzemelerle süslemelerde darbe vurmak amaçlı kullanılan genellikle ahşap saplı, ihtiyaca göre farklı gramlarda olan demirden yapılmış el aletidir.

4.2.10. Tahta tokmak

Metal yüzeyinde bozulma olmadan düzeltme ve şekillendirme yapmak için kullanılan tamamen ahşap malzemeden yapılmış olan el aletidir. Ağaç olarak lifli olan ve vurdukça sıkılaştan narenciye ağacının kullanılması tokmağın daha kaliteli olmasını sağlar.

4.2.11. Çelik kalemler

Çelik kalem, metal yüzeyde süsleme yapmak ve metalin yüzeyinden parça kaldırmak için kullanılan ve birçok çeşidi bulunan el aletidir. Sertleştirilmiş özel çelikten yapılırlar. Farklı şekil ve uzunlukları vardır. Kullanırken ele tam oturması için avuç içine sığacak şekilde ahşap sapa monte edilir. Kişiye özel olarak boyları ayarlanabilir.

Çelik kalemlerin uçları 45 derecelik açı ile açılır ve keskinleştirilir. Açısı 45 dereceden az olursa, uç uzun olur ve kullanırken kırılabilir, 45 dereceden fazla olursa da kalem yüzeye saplanır kalır ve çalışılması zorlaşır. Metalin yüzeyinde pürüz oluşturmaması için, kalemin arkası 7 derecelik açıyla açılır ve parlatılarak yüzeyde kalem atılan yerin parlaması sağlanır. Uçları kullanım sonucu bozulursa, çok ince yüzeyli bileme taşları kullanılarak tekrar açılır.

Çelik kalemler farklı işlevler için farklı şekillerde bulunurlar. Kullanım amacına göre engela, yorga, boşaltma kalemi, yazı kalemi vb. çeşitleri vardır.

4.3. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının yapımında Kullanılan Temel ve Seri Üretim Teknikleri

Gaziantep kuyumculuk sanatında eski takıların yapımında kullanılan teknikleri iki grupta incelemek gerekmektedir. Bunlar, el işlemeciliğinde kullanılan, kuyumculuğun temeli olan teknikler ve seri üretim teknikleridir.

4.3.1. Temel teknikler

Kuyumculuk mesleğinde el işçiliğinde her işin temelinde yapılması gereken tekniklerdir. Geçmişte Gaziantep kuyumculuğunda takılar ağırlıklı olarak el işçiliği ile yapılmıştır.

Metalin eritilmesi

Takını ortaya çıkması için kullanılan temel teknikler vardır. Bu işlem metalin eritilmesiyle ve yapılacak takıda kullanılacak tel veya astar ihtiyacına göre uygun

iricelere (çelik kalıplar) dökülmesiyle başlar. Eritme işlemi şalamo, kömürlü, elektrikli veya gazlı eritme ocakları yardımıyla yapılabilir.

Haddeleme

Dökümden çıkmış tel ve astar külçelerin silindirler ve haddeler yardımıyla uzatılıp inceltilmesi işlemidir. Kalıplara dökülen külçeler kollu veya motorlu tel ve astar silindirleri, istenilen şekillerde bulunan levha haddeler yardımıyla çekerek yapılacak takıda kullanılmak üzere uzatılır ve inceltir.

Eğeleme

Yüzeyindeki kesici dişler yardımıyla talaş kaldırarak malzemenin istenilen biçime, ölçüye getirmeye ve yüzeyleri düzeltmeye, şekillendirmeye yarayan el aletlerine eğe denir. Eğe kullanılarak yapılan bu işlemlere de eğeleme denilmektedir. Kuyumculuk sektörüne özel üretilmiş oldukça çeşitli eğeler vardır. Kuyumculuk ta eğeleme çok önemlidir. Tüm işlemlerden sonra mutlaka eğe ile düzeltmeler yapılmaktadır. Uygun büyüklükteki eğelerle yapılacak iyi bir eğeleme parçayı daha güzel gösterir.

Kesme

Makas, kıl testere ve kesme işleminde kullanılan makinalar yardımıyla astar parçalar üzerinden talaş kaldırarak veya kaldırmadan istenilen yüzeyin astardan ayrılması için yapılan şekillendirme işlemine kesme denir.

Eğme ve bükme

Takı yapılmak için hazırlanmış tel ve astarların ısı yardımı olmadan ve talaş kaldırmadan, uygun el aletleri ve makinalar yardımıyla kalıcı şekil değişimine uğrayacak biçimde eğme kuvvetleri altında, şekil değiştirmesine bükme denir.

Kaynak

Kuyumculukta kaynak işlemi, iki parçanı uygun ısı ve basınç altında eriyen üçüncü bir metal yardımıyla birleştirilmesidir.

Kaynak olarak kullanılacak alaşımın erime derecesi, birleştirilecek parçaların erime derecelerinden daima düşük olur. Kaynak işleminin yapılabilmesi için birleştirilecek parça yüzeylerinin yağdan ve kirden temizlenmesi gerekir. Kaynak sırasında da oksitlemeyi önlemek için boraks kullanılmalıdır.

Temizleme (ağartma) ve parlatma

Parçaların kaynak yapılırken yüzeylerinde oluşan oksitlenme ve borakstan oluşan kirlenmenin temizlenmesi için ürünlerin genelde sıcak olan sülfürik asit çözeltisine batırılıp bir süre bekletilerek yapılan işleme ağartma denir.

Takı formu bittikten sonra üzerinde yapılan temizlik, tesviye işlemi ve cila işlemidir. Tesviye işleminin amacı ilk aşama olarak takının estetik olarak görünüşünün düzeltilmesi için kalınlıklarına ve şekillerine göre uygun eğeler ve zımparalar yardımıyla parçayı cilalama işlemine hazırlamaktır. Tesviye işlemi biten takı daha sonra cila makinası yardımıyla özel olarak yapılan cila, keçe ve bezden fırçalar yardımıyla cilalanır. Parça yüzeyinin temiz olması ve iyi parlaması için eğe veya zımpara aşamasında yüzeyde derin izler bırakılmamalıdır. Bu işlem sonrasında takının üzerinde oluşan yağ tabakası sabunlu su yardımıyla fırçalanır ve işlem tamamlanır.

4.3.2. Seri Üretim Teknikleri

Gaziantep ili geleneksel kadın takılarında en çok kullanılan iki teknik döküm ve pres (baskı) teknikleridir.

Döküm tekniği

Modele göre hazırlanan kalıp boşluğuna eritilen akışkan metalin dökülerek şekillendirilmesi işlemidir. Döküm tekniğinin genel amacı, hazırlanan bir modelin seri

olarak üretilmesi veya tekrar yapılması gereken durumlarda zaman ve rekabet gücünü arttırmasıdır.

Pres tekniği

Pres makinaları, tasarımı yapılan parçaların maden kalıplarının hazırlanması vasıtasıyla dişi ve erkek kalıpların arasına yerleştirilen astar parça üzerine mekanik olarak basınç ve kuvvet aktarımı yaparak modelin çıkmasını sağlayan tezgâhlardır.

Pres makinalarına bağlanan kalıplarda, basılan bütün parçaların yüzey kalitesi ve ölçü tamlığı aynıdır. En önemli kullanım amacı ise talaşsız, hafif, içi boş ve daha kısa sürede takı yapımına uygun bir tekniktir. Pres tekniğinde gösterişli fakat hafif modeller yapılabilir.

4.4. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Yapımında Kullanılan Yüzey Süsleme Teknikleri

Bir şeyi güzelleştirmek ve daha zenginleştirmek için yapılan işlemlere süsleme denir. Kuyumculukta kullanılan süsleme teknikleri de takının albenisini ve çeşitliliğini arttırmak için ustalar tarafından keşfedilmiş ve geliştirilerek günümüze kadar gelmiştir. İnsanlık yaşadıkları dönemin folklorik yapısını El Sanatları üzerine işleyerek sergiler. Ulusal kültürümüzün uluslararası alanda tanıtılmasında kuyumculuk sanatı oldukça önemli bir yer tutar. Kuyumculuk sektöründe Dünya’da kullanılan süsleme teknikleri aynı olsa da bölge halkı tarafından talep edilen takılar hep farklılık göstermektedir. Gaziantep ve çevresinde yapılan takılarda en çok kullanılan süsleme teknikleri aşağıda açıklanacaktır.

4.4.1. Kabartma (çekiçleme - repousse)

Metal astar veya hazırlanmış eserlerin yüzeylerine metalin elastik özelliğinin kullanılmasıyla, ustalar tarafından özel olarak hazırlanmış çelik kalemlerle ve çekiç kullanılarak, kabartma süslemelerin yapıldığı tekniğe "repousse" (çarpma, çakma) tekniği denir. Gerçek repousse, objenin iç tarafından (tersten) çekiçleyerek kabartma

yapma tekniğidir; fakat "repousse" kelimesi, yapılan bütün kabartma süslemeler için genel bir ifade olarak kullanılmaktadır.

Eserlerin üzerine yapılacak kabartma desenlerin alçak - kabartma olarak işlenmesi isteniyorsa, eser üzerine çizilen desen uygun çelik kalemlerle işlenerek "dıştan kabartma" tekniği uygulanır. Objenin üzerine çizilmiş desenin dışında kalan metal kısmın yüz tarafından çelik kalemlerle ve çekiçleme yöntemiyle, çöktürülerek desenlerin rölyef halinde kalması sağlanır

Eserlerin üzerine yapılacak desenlerin yüksek kabartma olması için, içten kabartma tekniği uygulanır, içten yapılacak kabartmada dıştan çizilen desenin üzerinden çekiçle çelik kaleme uygun sertlikte vurmak kaydıyla desenin objenin iç tarafında görünmesi sağlanır. İç tarafta gözüken desenin kabartılmak istenen yerleri uygun çelik kalemlerle veya çekiçle metali delmeden veya yırtmadan vurularak kabartılır.

Objeye yüzeyinden çekiçle vurulurken veya desen işlenirken objenin çökmemesi için içi özel hazırlanmış ve zift adı verilen bir karışımla veya kurşunun eritilerek objenin formunu almasıyla doldurulur.

4.4.2. Telkâri (filigre)

Çok inceltilmiş değerli madenden hazırlanmış tellerle takı ve obje yapımında kullanılan titiz işçilik gerektiren bir kuyumculuk tekniğidir. Telkâri yapımında Osmanlıca “ vav ” harfinin sıklıkla kullanılmasından dolayı “ vav işi ” de denilmektedir.

Telkâri işlemeciliği sanatının kökeni, Mezopotamya ve Mısır’da milattan önce 3000 yıllarına M.Ö. 2500 yılından sonrada Anadolu’da uygulandığı, arkeolojik kazılarda meydana çıkan telkâri tekniği ile yapılmış süslemeli eserlerden anlaşılmaktadır. Telkârinin asıl merkezinin 12. yüzyılda Musul olduğu, bu sanatın Musul’dan Suriye’ye, oradan da Anadolu’ya geçtiği ileri sürülmektedir. Telkâri yapımının 15. yüzyıldan bu yana ise Türkler arasında da yaygın olduğu, özellikle de Güneydoğu Anadolu’da çok geliştiği bilinmektedir.

Saf tel külçe halindeki değerli madenin eritilip silindirler ve haddeler yardımıyla 20 mikron çapına gelinceye kadar inceltilmesi ve bu tellerin ikiye-üç katlanıp kıvrılması ile bükülerek şekiller verilmesi suretiyle figür elde edilmesi tekniğine dayanmaktadır. Telkâri; altın ve gümüş telleri eğip, bükerek desenler yapmaya ve bu tel motifleri kaynak kullanarak birbirine ve ya madeni bir zemin üzerine tutturmaya denir. Her telle yapılan çalışma telkâri değildir. Telkâri bir diğer adı da “vav” işidir. Bu uygulama Osmanlıcadaki vav biçimindeki harften dolayı verilmiştir. Ayrıca işin yapımında parçalar “ çift ” (cımbız gibi ucu daha ince olan araç) ile bir araya getirildiğinden “ çift işi ” denilmektedir. Telkâri yapımında, çeşitli dolgu tekniği kullanılmaktadır. Tek vav ve çift vav, tekerlek ve oval düz olarak iki formda işlenen kahke bu teknikte kullanılan dolgu motifleridir. Telkâri tekniği ile yapılması planlanan ürünün kullanım özelliği de dikkate alınarak iskeleti oluşturması ve iç kısmının daha ince gümüş tellerin değişik şekillerde kıvrılarak belli kompozisyonlarda doldurulması, şerit kaynak ve toz kaynak kullanılarak kaynatılması ve dikkatli şekilde temizlenmesi ve parlatılması esasına dayanır. Telkâri zor bir sanattır; telkâri ustasının, tel motifleri birleştirirken, çok dikkatli ve özenli çalışması gerekmektedir.

Arkeolojik kazılarda bulunan örneklerde telkâri tekniğinin M.Ö. 3000 de Mezopotamya'da, M.Ö. 2500 de Anadolu'da kullanıldığı bilinmektedir.

4.4.3. Damlatma (güverse -granülasyon)

Kuyumculukta küre şeklinde hazırlanmış taneciklerin yan yana, üst üste veya metal üzerine kaynatılmasıyla yapılan süsleme tekniğidir.

Güverselerin hazırlanması çok önemli bir aşamadır. Aynı büyüklükte olmaları süsleme kalitesini artırır. İkinci bir zorluk ise taneciklerin yüzeye ya da istenilen yere kaynatılma aşamasıdır. Bu teknikle takı üretimi zordur.

Güverse tanelerinin küre şeklinde olabilmesi için yanmış ağaç parçası üzerinde şekillendirilmesi gerekmektedir. Bu ağaç parçasının genellikle yakılırken fazla alev almaması için yağsız olan bir ağaç parçası olması tavsiye edilmektedir. Kürelerin aynı boylarda olması için tel uygun kalınlıktaki bir malafa sarılır ve bu halkalar kesilip boraksa batırıldıktan sonra yakılmış ağaç parçasının üzerine birbirine çok yakın

olmayacak şekilde dizilir. Üzerlerine şalamo ile ateş vurulup eritilerek yuvarlanmaları sağlanır.

4.4.4. Savat (niello)

Gümüş takılar üzerine oyulmuş desenleri doldurmakta kullanılan koyu gri renkli bir metal alaşımıdır. Süsleme tekniği de ismini yapılan bu alaşımdan alır. Belli oranda kükürt, gümüş, kurşun ve bakır karıştırılarak hazırlanır. Potada dikkatlice eritilen bu karışım, soğuduktan sonra havanda ince toz haline gelinceye kadar dövülür ve ince bir elekten geçirilerek kullanıma hazır hale getirilir.

Daha önce yüzeyindeki desen oyularak hazırlanmış takıdaki oyuklara hazırlanan alaşım tozu dikkatli bir şekilde doldurulur. Takı fırına koyularak uygun sıcaklıkta ısıtılır. Alaşım ısı ile sıvılaşır ve yuvanın içine yayılarak zemine sıkıca tutunur. Takı soğuduktan sonra eğelenir ve cilalanarak parlatılır.

4.4.5. Kakma

Bu sanat temelde, malzeme yüzeyinde açılmış boşluklara başka bir malzemenin yerleştirilmesi esasına dayanır. Olukların ve kanalların içine; altın, gümüş, sedef, fildişi ve kemik yerleştirilmesine göre isim alır. Ağaç üzerine sedef yerleştirilmesi sedef kakma olarak adlandırılır. Kakmada esas olan, takı yapımında kullanılan metal ile zıtlık oluşturacak, onu renklendirecek değişik bir malzemenin kullanılmasıdır.

4.4.6. Mıhlama

Mıhlama; renkli taşların ve elmasın açılan yuvalara veya taşa uygun hazırlanmış kasalara yerleştirilme işlemidir. Bu teknikteki en önem teşkil eden unsurlar taşın en iyi şekilde görünmesi ve düşmeyecek kadar sağlam olarak yuvaya oturmasıdır.

Mıhlama tekniğinin kendi içinde birçok yöntemi vardır. Mıhlama, sıkıştırma, kasalama, tırnak, Amerikan, kanal, pave, sıvama bu alt tekniklerden bazılarıdır. Gaziantep kadın takılarında en çok rastlanan teknikler sıvama ve tırnak mıhlama'dır.

Taşın yerleşeceği boşluk tasarım aşamasında belirlenir ve takı yapılırken taş yuvası taşa uygun bir şekilde yapılır. Sıvama mıhlama yapılırken taşın genişliğine ve yüksekliğine uygun yuva yapılır. Takı tamamen bittikten sonra taş yuvaya takılır ve üzerindeki metal uygun malzemelerle sıvanarak taşın üzerine yatırılır ve taş sabitlenir.

4.4.7. Çalma ve kazıma

Altın, gümüş, bakır, tunç ve pirinç gibi kuyumculukta ve bakır işlemede kullanılan metal yüzeylerinin kullanılan özel çelik kalemlerle çalma ve kazıma tekniğiyle işlenerek süslenmesidir. Bu süslemede desen çizgileri oyularak işlenir. Bu işlem iki ayrı teknik kullanılarak yapılmaktadır.

Çalma denilen teknik, ucu ve şekli özel olarak hazırlanan bakır işleme kalemlerinin arkasına çekiçle vurarak objenin yüzeyinden metal çalarak yapılan işlemdir. Kazıma tekniğinde ise işlem yine özel olarak kuyumculuk sektörü için hazırlanmış ucu çeşitli ve keskin kalemleri elle iterek takının yüzeyine yapılan süsleme işlemidir. Kazıma ve çalma tekniklerinde motifler yüzeye çizildikten sonra, çelik kalemlerle oyma işlemi yapılmaktadır.

4.4.8. Delik işi (ajur)

Metal yüzeyine kesim işlemine uygun çizilen motifin, delici ve kesici aletler kullanarak motif dışında kalan yerlerinin kıl testere ile kesilerek çıkartılmasıyla motifin ortaya çıkmasını sağlayan bir süsleme tekniğidir.

Başka bir deyişle, ince matkap ucu kullanarak motifin kesilecek yerlerine açılan küçük delikten geçirilen testere kılıyla yapılan kesim işlemidir.

4.4.9. Kaplama ve yaldız

Yapımı bitmiş gümüş, bakır ve tunç eserlerin, mekanik ve kimyasal yöntemler kullanılarak altınla kaplanması işlemidir. Eserin bir kısmı veya tamamı altın kaplama yapılabilir.

Yaldızlama tekniğinde ise altın tozu cıvanın içine karıştırılarak malgama elde edilir. Yaldızlanması istenen yüzeye bu malgama sürülür ve eser belirli bir derecede fırınlanır. Cıva ısınma sonucu buharlaşır ve altın tozu madenin yüzeyine yapışarak yaldızı oluşturur. Bakır eserlerin altınla yaldızlanmasına Osmanlı Dönemi'nde "tombak" denirdi. Madeni eserlerin altınla kaplanarak ve yaldızlanarak değeri ve albenisi arttırılmaktadır.

4.5. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarının Yapımında Kullanılan Metaller ve Alaşımlar

Kuyumculuk denince akla ilk altın, gümüş ve platin gibi değerli madenler gelir. Fakat kuyumculukta kullanılan daha çeşitli metaller vardır. Bu metallerin genel, fiziksel, kimyasal ve metalik özellikleri bilinmeli ve dikkate alınmalıdır. Gerekli olduğunda hazırlanacak alaşımların oranları ve kullanımı yine metallerle aynı önemi taşır. Erime, kaynama, kütle, öz kütle vb. özelliklerin bilinmesi hem alaşımların hazırlanmasında hem de metallerin işlenmesinde büyük kolaylık sağlar. Kuyumculukta kullanılan metallerin ortak özellikleri;

- Isıyı ve elektriği iyi iletirler.
- Dövülüp şekil verilebilir, tel ve levha haline getirilebilirler.
- Işığı geçirmezler fakat metalik parlaklık gösterirler.
- Yoğunlukları fazladır.

4.5.1. Altın

Fiziksel ve kimyasal özelliklerinin yanında az bulunması ile de çok değerli olan ve kuyumculukta en çok kullanılan metaldir.

Altın, kimyada " Au " sembolü ile gösterilen yumuşak, parlak sarı renkte metalik bir elementtir. Altının parlak sarı rengi, asitlere karşı dayanıklılığı, doğada serbest halde bulunabilmesi ve kolay işlenebilmesi gibi özellikleri, insanların ilkçağlardan beri ilgisini çekmiştir. Altın, parlak sarı rengi ve ışıltısıyla göz alan özgül ağırlığı yüksek bir metaldir. Tepkimeye girmeyen çok kararlı bir element olduğu için havadan ve sudan etkilenmez. Bu yüzden hiçbir zaman paslanmaz, kararmaz ve matlaşmaz. En

önemli fiziksel özelliklerinden biri de has haldeyken çok yumuşak olmasıdır; bu nedenle kolayca dövülerek biçimlendirilebilir. Kuyumculukta farklı metallerle alaşım yapılarak kullanılır. Altın bütün bu özellikleriyle tarih boyunca en kıymetli metallerden sayılmıştır.

4.5.2. Gümüş

Gümüş çok eski zamanlardan beri bilinmekle birlikte yine de altın ve bakırdan sonra keşfedilmiştir. Gümüş az olup, çok derinlerde bulunuyordu. Gümüşün M.Ö 3100 yıllarında Mısırlılar ve M.Ö 2500 yıllarında Çinliler ve Persler tarafından kullanıldığı belirtilmiştir. Yunan tarihinde Gümüşü ilk olarak Romalıların işlemeye başladıkları iddia edilmektedir.

Gümüş, tarihte çeşitli yöntemlerle cevherlerinden ayrılmıştır. En eski metotlardan biri, kurşunla karıştırma yöntemidir. Bu yöntemde gümüş cevherleri veya saf olmayan gümüş ürünleri kurşun veya kurşun filizleriyle basit bir fırında eritilir ve gümüş-kurşun karışımı elde edilir. Buradan da kolay bir şekilde saf gümüş kazanılır.

Diğer bir yöntem de, amalgama metodudur. **Amalgam** (Arapça al-malgam = merhem), çok kuvvetli çözme özelliğine sahip olan cıvanın, metaller ile yaptığı karışım (alaşım). Sıvı cıva, birçok metali, özellikle bakır, gümüş, altın ve alkali metalleri (lityum, sodyum, potasyum, vb.) çözer. Çamur haline getirilen gümüş cevherleri, tuz ve cıvayla muamele edilerek, elementel gümüş elde edilir. (Vitiello, 1995, s. 76).

Saf gümüş kolay oksitlenmez, elektrik ve ısıyı çok iyi iletir, çok yumuşak olup, mekanik kuvvete karşı direnci azdır. Ayrıca atmosferde parlaklığını kaybederek donuklaşır. Bu sebepten daha sert diğer metallerle alaşım yapılarak kullanılır.

4.5.3. Bakır

Bakır tarihte ilk defa Kıbrıs'ta rastlandığından tüm dillerdeki isimlerinin Cyprium kelimesinden türediği tahmin edilmektedir. Simyacılar tarafından Venüs aynası ile gösterilmiştir.

Bakırın önemi, başlıca üç nedenden kaynaklanmaktadır:

- Dünya'nın hemen hemen tüm bölgelerinde bulunması nedeniyle geniş ölçüde birçok sektörde kullanılarak üretiminin yapılabilmesi,
- Elektrikli diğer bütün metaller içinde gümüşten sonra en iyi iletken metal olması,
- Endüstriyel önemi yüksek, pirinç, bronz gibi alaşımlar yapmasıdır.

4.5.4. Pirinç

Pirinç, bakıra çinko katılarak elde edilen sarı renkteki alaşımların genel ismidir. Pirinçte bulunabilen diğer bazı elementler, kalay, kurşun, nikel, demir, alüminyum, arsenik, antimon ve fosfordur. Bazı pirinçlere içindeki alaşım oranlarına göre tunç (bronz) da denilmektedir.

Bakır kırmızı renkli bir metaldir. Çinko katılarak rengi açılır. Pirinçteki çinko yüzdesi arttıkça renk, kırmızıdan altın sarısına doğru yaklaşır. Pirincin renginden çinko muhtevası tahmin edilebilir.

4.5.5. Kurşun

Kullanılmakta olan en eski metallere biridir. İlk üretim yapılan kurşun madenlerinden en iyi bilineni Balıkesir'de Balya-Karaaydın madenidir. Mısır'da eski Mısır medeniyetine ait kurşun borular bulunmuş ve kurşun lehimlerin çeşitli alanlarda kullanıldığı saptanmıştır. Fenikeliler Kıbrıs, Sardunya ve İspanya'da kurşun madenleri işletmişlerdir.

Kurşunun kararlı bileşiklerinde (kurşun tetra-etil veya tetramethylead gibi) kurşun direkt olarak bir karbon atomuna bağlanmıştır. Bu bileşikler kaynama noktaları, sırasıyla 110 °C ve 200 °C olan renksiz sıvılardır.

Yer kabuğunda bulunma sıklığı 12,5 g/t dur. Nabit (doğal) olarak bulunabilen metaller arasında yer alır. Kurşunun en çok rastlanılan cevherleri, sülfür minerali galen (PbS) ve onun oksitlenmiş ürünleri olan serüsit (PbCO₃) ve anglezittir (PbSO₄). Bu

mineraller arasında en önemli olanı galendir. Genel olarak sfalerit (ZnS), gümüş ve pirit (FeS₂) ile birleşik halde bulunur. (Vitiello, 1995, s. 82).

4.6. Gaziantep Geleneksel Kadın Takılarında Kullanılan Motifler

Gaziantep kuyumculuk sanatında en çok kullanılan motifler bitkisel ve geometrik motifler olmak üzere az miktardaki takı örneklerinde hayvansal motiflere de rastlamak mümkündür.

Bitkisel motiflerden en çok kullanılanları hayat ağacı, yaprak ve çiçeklerdir.

Geometrik motifler; nokta, çizgi, kare, dikdörtgen, üçgen, daire, yıldız gibi birçok geometrik şeklin tek tek kullanılması veya birleşmesinden oluşmakta, anlam olarak ta evrenin sonsuzluğunu simgelemektedir.

O dönemlerde işlenen bu motiflerin anlamlarından ziyade sadece süsleme unsuru olarak kullanıldığı yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir.

4.7. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takıları

Gaziantep ili geleneksel kadın takıları, baş süslemesi, boyun süslemesi, el ve kol süslemesi, bel süslemesi, ayak süslemesi ve kıyafet süslemesinde kullanılan takılar olmak üzere altı ana başlık altında incelenmiştir. Bulunan takı örneklerinin yapım aşamaları anlatılmıştır.

4.7.1. Baş süslemelerinde kullanılan takılar

Baş süslemesinde kullanılan takılar ağırlıklı olarak fes üzerinde kullanılan takılardan oluşmaktadır. Bu takılara yörede çok önem verilmektedir. En çok rastlanılan takılar bu kategoride yer almaktadır.

Gümüş fes

Gaziantep’te kadınlar için yapılan en gösterişli ve gücü simgeleyen ürünlerden biridir. Gümüş fes Gaziantep’in köylerinde özellikle tercih edilmektedir.

Resim 4.1. Gümüş fes (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Gümüş fesin yapımı için öncelikle astar dökümü yapılarak istenilen çap ve kalınlığa göre haddelenerek veya dövülerek plaka hazırlanır. Kuyumcu tarafından hazırlanan plaka bakır şekillendirme ustalarına gönderilir ve çekiçle döverek baş şekline uygun form alması sağlanır. Kendini yetiştirmiş kuyumcu ustaları da istenilen formları verebilmektedir. Ustalar tarafından formu verilen gümüş fes üstüne motif işlenirken çökmemesi için içi günümüzde de hala kabartma (Repousse) tekniğinde kullanılan zift dediğimiz özel bir karışımla doldurulur. Bu ziftin amacı motifler metalin üzerine işlenirken iç taraftan direnç göstererek metalin elastik özelliğini ortaya çıkarması ve metalin çökmemesini sağlamaktadır. Zift donduktan sonra istenilen motif fes’ in üzerine permanent kalemle çizilir. Çizilen motif, metali kesmeyecek şekilde özel şekillerde hazırlanmış kabartma kalemlerine çekiçle uygun sertlikte vurarak çizgiler çökertilerek motif kabartılır. İşlem bittikten sonra fes şalamo ile ısıtılarak içindeki zift daha sonra kullanılmak üzere başka bir kaba aktarılır. Burada dikkat edilmesi gereken

zift petrol türevi olduğu için yavaş yavaş ısıtılması önerilir. Feslerin tepe noktasında kıl testere kullanılarak kabartmada kullanılan bitkisel motiflere uygun ajur motiflerle süslemeler yapılırdı. Kabartma tekniği ile uygulanmış bitkisel motifler yoğun bir biçimde kullanılarak fes' in daha güzel görünmesi sağlanırdı. Yapılan araştırmalarda anlatılan örneklerin bazılarında bitkisel motiflerin yanında hayvansal motiflerinde kullanıldığı söylenmiştir. (Bkz. Resim 4.2.)

Resim 4.2. Gümüş fes örneği

Taç (tepelik)

Düz veya kubbemsi, genellikle dairesel; çok nadir kare biçimde olup fesin üzerine dikilerek veya fesin üzerine oturtularak takıldığı gibi, fessiz “serpuş” gibi saç üzerine oturtularak da kullanılan takı çeşididir. Dairesel olan tepeliklerin çapları 8 ile 16 cm arasında değişmekle birlikte, 12 cm ile 14 cm arasında olan tepelikler çoğunluktadır. Gaziantep'te tepeliklere “taç” denilmekte ve daha öncede değinildiği üzere ekonomik sebeplerden dolayı genellikle gümüşten yapılmaktaydı. Kuyumculukta kullanılan süsleme tekniklerinden telkâri, güverse (granülasyon), mihlama, savat ve kabartma tekniklerinin biri ya da bir kaçını kullanarak süslenirdi.

Resim 4.3. Taç (Tepelik)

Gümüş fes yapımında, kullanıldığı gibi taç yapında da öncelikle düz gümüş levha hazırlanarak taç formuna getirilir. Bu formu vermek için yine bakır işleme ustalarından faydalanılırdı. Gaziantep ve çevresinde, ustalar tarafından kullanılan süsleme teknikleri bakımından telkâri, mihlama ve güverse (granülasyon) tekniklerinin bir arada kullanıldığı çeşitli şekillerdeki geometrik motiflerle süslenmiş taçlar en çok kullanılan ve talep edilen modeller arasındaydı. Pres tekniği ile yapılan ve taçların kenarlarından sarkan ve süslemelere “etek” adı verilmektedir. Etek adı verilen bu çiçek biçimli süslemeyi, ucundaki pulları (Penes) ve telkâri tekniği ile yapılmış çemberi birbirine bağlayan parça ise “kurbağacık” adıyla bilinirdi. Gaziantep’teki atölyelerde yapılan süsleme tekniklerinin yanında savat tekniği kullanılarak yüzeyi süslenmiş taçlar da yapılmakla birlikte diğer taç modellerine göre daha az tercih edilmekteydi. Savat tekniği ile süslenen taçlarda bitkisel ve geometrik motiflerin yanı sıra, çeşitli ayet cümleleri, hayvansal motiflere rastlamak mümkündür. (Bkz. Resim 4.3.)

Resim 4.4. Savatlı taç (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Taç kullanılırken başa direk oturturulmazdı. Çuha fesin üzerine yapılan taçlardan biri yerleştirilir, tacın üzerine de dolak örtülürdü.

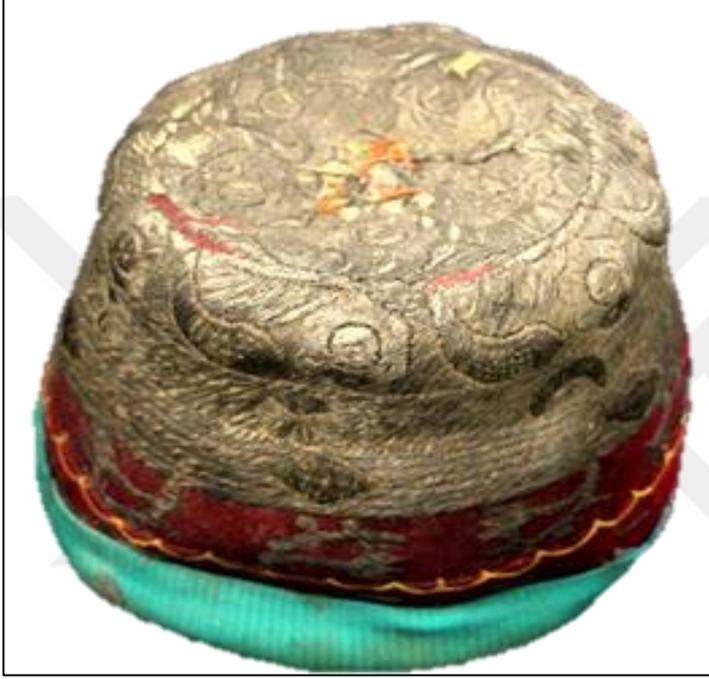

Resim 4.5. Taç'ın fes üzerinde kullanımı

Taç yapımında kabartma tekniği de kullanılmış olup fazla talep görmediği için çok az rastlanmaktadır.

Sırma fes

Fesçiler tarafından hazırlanan çuha feslerin üzerinde boş yer kalmayacak şekilde ince gümüş tellerle işleme yapılarak oluşturulan fesin adıdır. İnce has gümüş tellerle çuha fesin yüzeyinde bitkisel ve geometrik motifler oluşturulurdu. İşleme çok sık ve dikkatli bir şekilde yapılır tellerin kopmamasına dikkat edilirdi. (Bkz. Resim 4.6.)

Resim 4.6. Sırma fes

Gümüş kaytan

Gaziantep’li kadınların baş süslemesinde kullandığı önemli takılardan biri de “gümüş kaytan” adıyla bilinen, floş ipe ya da kesilmiş uzun saçların örülmesiyle yapılan uç kısımları gümüşle süslü takıdır. Gümüş kaytan, birçok farklı parçanın birleşmesiyle oluşmaktadır. Gümüş kaytanın ilk kısmı, içinden geçecek çapta saç bağına dizilmiş, yaklaşık 1,5 cm boyunda “frenği” adı verilen boru şeklindeki parçadan oluşmaktadır. Frenği isminin “Frenk” kelimesinden geldiği söylenmektedir. Frenğinin “astar” ve “telkârî” adıyla bilinen, astarın şarnel yapılarak kullanıldığı gibi tellerden boru şekline getirilerek, yapım tekniğine göre farklılık gösteren iki ayrı çeşidi bulunurdu. Kaytanın birinci kısmında yaklaşık on adet frenği bulunmaktadır. Frenğiden sonra saç bağına bağlanması için büyük bir halka gelir halkadan sonra da “başdüğme” adı verilen parça

daha sonra tekrar büyük bir halka gelerek “yürek” olarak adlandırılan parça eklenirdi. Yürek’in ortasına çoğu zaman ikiye bölünmüş cam boncuk ya da bulunabilirse renkli bir taş mihlama tekniği kullanılarak yerleştirildi. Taşın kenarlarına ajur tekniği ile plakalardan kesilmiş baklava dilimi biçiminde gümüş süslemeler görülürdü. Yürek’e alt tarafından üç ayrı halka kaynatılarak üç zincir eklenir ve zincirlerin üzerine ve uçlarına üzüm salkımına benzemeleri nedeniyle “Koruk” ya da “ufak düğme” olarak adlandırılan küçük gümüş taneler monte edilirdi. (Bkz. Resim 4.7.)

Resim 4.7. Gümüş kaytan

Gümüş kaytanı kullanacak kadın saçını arkadan dokuza ayırırdı. Ayrılan bu parçaların her birine “bölük” adı verilir, her bölüğün ucuna bir gümüş kaytan bağlanırdı. Dokuz ayrı parçadan oluşan güç ve güzellik sembolü gümüş kaytan takıldıktan sonra ancak kadın öldüğünde çıkarılır ve vasiyet ettiği kişiye verirdi. Eski Antep evlerinin banyo duvarlarında bir çengel bulunur, kadınlar banyo yaparken dahi gümüş kaytanlarını çıkartmaz dokuz bölük saçları ile birlikte bu çengele asarak yıkarlardı.

Resim 4.8. Frengi

Resim 4.9. Başdüğme ve börek

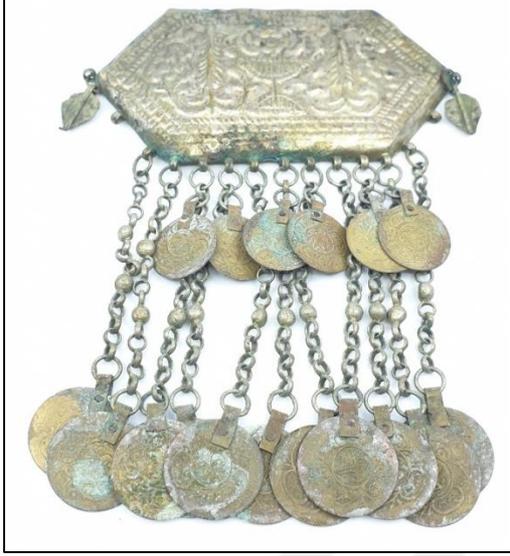

Resim 4.10. Gümüş kaytan örneği

Maşallah

“Maşallah” adı verilen takılar pres tekniği ile yapılır ve fesin iki kenarına “ilmeçer” adı verilen kancalarla tutturularak çift olarak kullanılırdı. Gaziantep’te “Maşallah” isimli takının belirgin özelliklerinden birisi üzerine kabartma olarak işlenen çift Selvi motifidir. Takının üzerindeki diğer süsleme motifleri değişse de selvi motifi maşallahların üzerinde hep yerini almıştır. Bazı takılarda adından da anlaşılacağı gibi

selvi motifleri ile birlikte “Maşallah” yazısı kullanılmış bazılarında kullanılmamıştır. Takının alt tarafında zincirlerin sarkacağı “menteşe” adı verilen bir sıra halka bulunur, bu halkalardan sarkan zincirlerin arasındaki küçük gümüş toplara da “kabara” adı verilirdi. (Bkz. Resim 4.11.)

Resim 4.11. Maşallah

Çalma zinciri (üçkor)

Bazı bölgelerde “Üçkor” adıyla da bilinen çalma zinciri, fesin ön yüzeyine takılan ve Gaziantep’e özgü alınlıkların genel adıdır. Ustanın yorumuna göre farklı modeller olmakla birlikte ana form aynıdır. Fesin ortasına gelecek şekilde astar üzerine mıhlama tekniği kullanılarak yerleştirilmiş büyükçe renkli bir taş ve fesin kenarlarına hemen hemen kulak hizasına gelecek şekilde daha küçük iki renkli taş, bir ya da birkaç sıra zincirle bağlanır ve kanca “ilmeçer” kullanılarak fese takılırdı. Aradaki zincirlerin üzerini süslemek amacıyla küçük gümüş yapraklar ve telkâri tekniği ile yapılmış hilal ve daire biçimli süsleme parçaları zincirlerden kısa zincirlerle sarkıtılırdı. (Bkz. Resim 4.12.)

Resim 4.12. Çalma zinciri (üçkor)

Resim 4.13. Çalma zinciri (üçkor) örnekleri

Götürüngü

Astar üzerine telkâri tekniği ile yapılmış madalyon şeklinde bir takıdır. Arkasına fese tutturmak için kanca (ilmeçer) kaynatılırdı. Madalyona kaynatılmış biri diğerinden daha kısa yine ucu çengelli iki sıra zincirden oluşan “götürüngü” fesin yan taraflarına takılarak kullanılırdı. İki sıra zincirin üzerine gümüş yapraklar, telkâri tekniği ile yapılmış daire ve hilal motifleri sarkıtılarak süslenirdi. Madalyonlu taraf arkasındaki kanca yardımıyla fesin yan tarafına, zincirlerin ucundaki kanca da fesin arka tarafına tutturulurdu. Götürüngü fesin yanlarına takılarak çift olarak kullanılırdı. (Bkz. Resim 4.14.)

Resim 4.14. Fes üzerinde götürüngü

Resim 4.15. Götürüngü parçası

Şekke

Alına bağlanan bezin yanaklara denk gelen kısımlardan sarkan gümüş veya altın süslerle kaplı yanıklıktır. Yüzün iki tarafını kaplayacak şekilde çift olarak kullanılırdı. Fesin kenarına tutturularak kullanılır, telkâri, mıhlama ve pres teknikleri kullanılarak süslenen gümüş parçalar birbirine halkalarla bağlanarak şekkeyi oluştururdu. Şekke kulak hizasına gelen tekli bir parçadan başlar ve alına doğru birer parça eklenerek uzatılır ve fesin iki yanından aşağı doğru sarkardı. Sarkan bu parçaların uçlarına mali durumu iyi olanlar altın ve gümüş sikkeler takar, iyi olmayanlar ise altın gibi gözüken pirinçten yapılmış “penes” adı verilen sikkeye benzer parçalar taktırırdı. (Bkz. Resim 4.16)

Resim 4.16. Şekke

Resim 4.17. Fes üzerinde şekke (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Taktakı

Astar yüzeyin, pres, kalem işi (gravür), mıhlama, güverse (granülasyon), savat ve telkari tekniklerinden birinin ya da birkaçının bir arada kullanılmasıyla süslenmesiyle oluşan ve fesin iki kenarına tutturularak kullanılan bir takıdır. Gümüş plakanın üzerine altın yıldız yapılarak da kullanılan madalyon şeklinde ki “taktakı”, halk arasında “duluk altını” olarak da bilinirdi. (Bkz. Resim 4.18)

Resim 4.18. Taktakı (Duluk altını)

PıŖpıŖı

Fesin kenarını süslemek için kullanılan bir takı eŖididir, “pıŖpıŖı” adı altında birçok eŖidi olabilmektedir. En çok rastlanan pıŖpıŖı modeli, i ie gemiŖ farklı büyüklükteki halkalara tutturulmuŖ gmŖ yapraklardan veya küçük gmŖ toplardan oluŖmaktadır (Bkz. Resim 4.19).

Resim 4.19. PıŖpıŖı (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Resim 4.20. Hilal pıŖpıŖı (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Muska

Muska, bazı hastalıkları, kötülükleri ve nazarı uzaklaŖtırmak için boyna asılan veya üstte taŖınan yazılı kâğıt olarak bilinmektedir. Çoğunlukla gen biçimindedir. Deri,

meşin, gümüş ve altın kılıflar içine konarak kullanılır. Gaziantep kadınları genellikle boyunlarına asarak veya feslerin süslemelerinde kullanırlardı. Telkâri, güverse ve mihlama bir arada ya da ayrı ayrı muskanın yüzey süslemelerinde kullanılan tekniklerdir. Üçgen biçimli muskanın alt düz kenarında halkalarla tutturulmuş sikke ya da penesler sallanırdı. (Bkz. Resim 4.21.)

Resim 4.21. Muska örnekleri

Yarım ay

Ajur, telkâri ve mihlama teknikleri kullanılarak süslenirdi. İki ucundaki kanca “ilmeçer” yardımıyla fese tutturulan “yarım ay” isimli takı çift olarak kullanılırdı. Takının arkasından ortadaki boş bölüme renkli cam yerleştirilerek mine havası verilirdi. (Bkz. Resim 4.22.)

Resim 4.22. Yarım ay

Resim 4.23. Yarım ay örnekleri (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Pişkoş

Telkâri ve güverse tekniklerinin kullanılarak ve haştek yardımıyla yarım yuvarlak yaptıktan sonra iki parçanın kaynatılmasıyla küre şeklinde yapılan bir takıdır. Broş olarak kullanılan pişkoş tek başına ya da bir kaç tane bir zincirin ucuna monte edilerek takılabildi. (Bkz. Resim 4.24.)

Resim 4.24. Pişkoş örnekleri

Resim 4.25. Pişkoş örnekleri

Halep küpesi

Daire şekilli bir astarın kenarına dizilen güverselerden yapılmış çerçevenin ortasındaki boşluğa çelik kalemle işlenen çiçek motiflerinden oluşurdu. Aynı parçanın güverse yerleştirilmemiş yine yüzeyi çelik kalemle süslenmiş daha küçük bir parçaya halkalarla bağlantısı yapılır ve bu küçük daire şekilli astarın arkasına kulağa takmak için menğiç veya pim yerleştirilirdi.

Dolaplı küpe

İnce içi boş (şarnel) telden yapılmış menğiçi arkasında bulunan çember biçimli parça, küçük halkalarla altında bulunan yine hafif olması amacıyla içi boş telden yapılmış daha büyük bir çember biçimli parçaya monte edilirdi. Küpenin sallanan bu parçasının içine yine içi boş telden yapılmış bir boy küçük çember daha yapılarak bu iki çemberi sabitleyecek yassıltılmış bir tel kaynatılarak sallanan bu çemberler sabitlenirdi. Yassıltılmış bu tele küçük sallantılı süsler monte edilerek dolaplı küpe süslenirdi

Halep ve dolaplı küpeler genellikle altından yapıldıkları için örneklerine rastlanamamıştır.

Tek çanta küpe

Kalın bir hilâl şeklinde yapılmış olan ve çanta şekline benzediği için bu isimle tanımlanan, pres baskı tekniğiyle yapılmış küpe çeşididir. Gövde altına halkalarla monte edilmiş küçük sallantılardan oluşmaktadır. Yüzeyi kabartma tekniği ile bezenmiştir. (Bkz. Resim 4.26.)

Resim 4.26. Tek çanta küpe

4.7.2. Boyun süslemesinde kullanılan takılar

Antep kadınlarının kullandığı gerdanlık modellerinin altından yapılmış olanlarının olduğu bilinmekte fakat günümüze kadar kalan örnekleri sadece gümüştedir.

Antepli gerdanı

Telkâri ve güverse teknikleri kullanılarak yapılan ve "göbek" adı verilen ortadaki büyük, kenardakiler biraz daha küçük üç parça ile bu parçaları birbirine bağlayan talebe göre üç veya dört sıra gerdanlık parçalarının halkalarla birleştirilmesinden oluşur. Yanlardaki küçük boy "göbek" lerin boyunun arkasına doğru gelecek kısımlara ortadaki sıra sayısından bir eksik sıra olacak şekilde gerdanlık parçaları monte edilir ve tek sıra zincirle gerdanlığın boyuna takılması sağlanır. Antepli gerdanının en alt sırasındaki parçalardan küçük gümüş toplar, yaprak, ay-yıldızlı pullar gibi bir sıra dizilmiş küçük süsler sallanır. (Bkz. Resim 4.27.)

Resim 4.27. Antepli gerdan

Arpacıklı gerdan

Kadife veya farklı kumaşlardan yapılmış boyunluk üzerine takılan "S" şeklinde içi boş gümüş modellerin yan yana birleştirilmesiyle oluşurdu. Pres tekniği ile basılan parçaların arkasına astar kaynatılarak içi boş bir şekilde yapılarak hafif olması sağlanırdı. Ortada bulunan "göbek" isimli parçada mıhlama ve telkâri teknikleri kullanılarak süslenir ve takının merkezini oluştururdu. Göbek isimli parçanın altında hareketli olacak şekilde halkalardan sarkan ve gürz'e benzemeleri nedeniyle bu isimle adlandırılan, uç noktalarında renkli boncuklar ya da değerli taşlar yerleştirilmiş gümüş süsler bulunurdu. Göbek dışındaki diğer parçaların altlarına yine pres tekniğiyle yapılmış birer tane sallanacak şekilde halkayla monte edilmiş "kurt dişi" biçimli parçalar bulunurdu. (Bkz. Resim 4.28.)

Resim 4.28. Arpacıklı gerdan

Resim 4.29. Arpacıklı gerdan ayrıntısı

Hamaylı gerdan

Takıların süslenme özelliğinin yanında en önemli kullanım gerekçelerinden biri olan, kötülüklerden, belalardan ve nazardan korunma özelliği için takılan hamaylı gerdan üzerinde taşıdığı motifler, içlerine konulan tılsım ve dualar nedeniyle diğer gerdanlıklardan farklıdır. Hamaylı gerdanlıklar birçok farklı şekilde yapılmıştır. Boyuna takıldığında göbeğe kadar inen oldukça ağır örnekleri Antep'li kadınların tercih ettiği modeller arasındadır. (Bkz. Resim 4.30.)

Resim 4.30. Hamaylı gerdan (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Zincirin ucunda oldukça büyük, içine dua kâğıtlarının konulduğu, genellikle savat, telkâri ve mıhlama tekniklerinin biri veya bir kaçı kullanılarak süslenmiş silindir biçimli içi boş kapaklı bir muhafaza bulunur. Gümüş silindirin yan taraflarında, biraz üstünde ana zincire bağlanan silindir ve üçgen biçimlerinde boyutları daha küçük, parçalar yer alır. Tüm bu parçaların alt taraflarından pullar, gümüş sikkeler ya da içleri telkâri tekniği ile doldurulmuş küçük daireler sarkarak süsleme arttırılmıştır. Bazı modellerde ortada bulunan silindir parçanın hemen üstünde muska biçimli üçgen bir parça yer alır. Baş aşağı bir üçgen şeklindeki bu parça iki köşesindeki zincirlerle ana zincire, üçgenin tepe noktasındaki halkaya bağlanan zincirle de altındaki büyük silindir parçaya bağlıdır.

Ağır ve gösterişli hamaylı gerdanlıkların yanı sıra sade bir zincir ile kullanılan tek bir silindir, üçgen, dörtgen, biçimli olabilen muhafazaya sahip çok çeşitli örnekler de bulunmaktadır. Gaziantep'e özgü hamaylı takılarında tehlikelere karşı tılsım olarak

zincirlere takılan ok, silah, kılıç, çeşitli hayvan figürleri ve gerçek kurt dişlerine rastlanmaktadır.

Resim 4.31. Hamaylı gerdan örneği (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Birecik gerdanı

Birecik Gerdanı, her parçanın alt bitim kısmı topuzlu olacak şekilde, üst bitimi kısmı ise el benzeri biçiminde olan çok sayıda ince gümüş çubuklardan oluşan bir gerdanlık düzenlemesidir. Bu parçalar alt ve üst kısımlarından sağlam kaytanla sarılarak birleştirilmekte ve üst iç kısmına renkli boncuklar dizilmektedir. Dokuz noktada bulunan halkalara sallantılar asılarak süsleme arttırılmaktadır. Gerdanlığın tam ortasının üst kısmına taş yuvası içine yuvarlak bir taş yerleştirilerek alt kısmına bağlı olarak üç adet yaprak içine de daha küçük renkli taşlar yerleştirilmiştir. (Bkz. Resim 4.32.)

Resim 4.32. Birecik gerdanı (Fotoğraf Hannan ASLAN)

4.7.3. El ve kol süslemesinde kullanılan takılar

Bilezikler

Günümüzde örnekleri bulunan bilezikler tamamen Gaziantep'e özgüdür. Bir çeşidi dökümle yapılmış diğer örnekler el işçiliğidir.

Resim 4.33. Antep bilezik örnekleri

Koruklu bilezik

Yaklaşık olarak 3 cm. eninde gümüş astar üzerine birbirine kıvrılmış küçük gümüş halkalarla telkâri tekniği kullanılarak geometrik ve bitkisel motiflerle süslenerek yapılan bir bilezik türüdür. Astarın bir kenarı boyunca sık bir şekilde kaynatılan halkalara içi boş veya dolu küçük gümüş küreler hareketli olacak bir şekilde tutturulurdu. Bu kürecikler üzüm tanelerine benzetildiği için “Koruklu bilezik” adını

almıştır. El hareket ettikçe bu tanecikler sallanarak güzel bir görüntü oluştururdu. Astarın üzeri düz iken tellerle süslenildikten sonra bilezik malafası kullanılarak yarım yuvarlak iki parça halinde hazırlanır ve bu iki parça menteşe sistemi ile birleştirildikten sonra kilit sistemi yapılırdı. Kilit sisteminde kullanılan pim denilen tel parça uygun bir zincir yardımıyla bileziğin kenarına tutturulur ve düşmesi engellenirdi. Bu zincirin üzerine diğer takılarda olduğu gibi çeşitli miktarda penes (yuvarlak pul) eklenirdi. (Bkz. Resim 4.34.)

Resim 4.34. Koruklu bilezik (penesli örnek)

Resim 4.35. Koruklu bilezik

Kabaralı bilezik

Yapım şekli koruklu bilezikle aynı olmakla birlikte farklı bir teknikle süslenirdi. Aynı koruklu bilezikte olduğu gibi telkârî halkalarla kabaralı bileziğin üzerine yapılan bitkisel ve geometrik motifler, bölgede "kabara" adı verilen küçük gümüş topların güverse tekniği ile bileziğin gövdesi üzerine kaynatılması ile yapılırdı. Kabaralı bileziğin üzerine döşenmiş halkaların ortalarına uygun büyüklükteki güverseler kaynatılarak yüzey süslenirdi. Kabaralı bileziğin kilidi ve birleştirilmesi koruklu bilezikle aynı şekilde yapılırdı. (Bkz. Resim 4.36.)

Resim 4.36. Kabaralı bilezik

Resim 4.37. Kabaralı bilezik (tel zeminli)

Kurbağalı bilezik

Genellikle el işi olarak yapılan Antep kadın takılarından döküm tekniği ile yapılmış ender bir bilezik türüdür. Kurbağalı bilezik, ismini üzerine işlenen bitkisel motiflerden birinin kurbağaya benzemesinden dolayı almıştır. Diğer bilezik modellerinde olduğu gibi genellikle iki parçadan üretilmekte ve pim sistemi kullanılarak birleştirilmektedir. Kilit pimi bir zincirle bileziğin kenarına kaynatılmakta ve zincirin halkaları birkaç tane gümüş pulla süslenmekteydi. Kurbağalı bileziğin daha eski örneklerinin diğer bilezik örneklerinde olduğu gibi gümüş astar üzerine telkâri tekniği kullanılarak elle yapıldığı bilinmekte fakat diğer bilezik örneklerinden farklı olarak neden daha sonra döküm tekniği ile yapıldığı bilinmemektedir. (Bkz. Resim 4.38.)

Resim 4.38. Kurbağalı bilezik

Hasırlı bilezik

Gümüş çerçeve telleriyle hazırlanan bileğe uygun büyüklükte yapılan dikdörtgen çerçevelerin içi daha ince ve birbirine kıvrılmış tellerle yapılan halka biçimleriyle doldurularak yapılırdı. Teller hasır gibi döşendiği için bu ismi almıştır. Bileğin büyüklüğüne göre uygun sayıda hazırlanan bu çerçeveler birbirlerine menteşe

sistemiyle veya aralarına halka kaynatılarak tutturulur ve kilit sistemi yapılarak kullanılırdı.

Telkâri bilezik

Telkâri tekniği kullanılarak yapılmış tek parça veya aynı tekniğin kullanıldığı daha fazla sayıda parçaların birleştirilmesiyle yapılmış bilezik türüdür. Telkâri bilezikler genellikle bitkisel motiflerden oluşmakta ara sıra da ustanın ve kullanıcının tercihine bağlı olarak geometrik motifli olanlarına da rastlanmaktadır. (Bkz. Resim 4.39.)

Resim 4.39. Telkâri bilezik

Savatlı bilezik

Genellikle tek bir parça gümüş plakadan bilezik formunda kesilerek biçimlendirilen ve üzeri çelik kalemlerle oyulup, bu oyukların içine hazırlanan savat karışımının eklendikten sonra ısıtılıp karışımın boşlukları doldurması ile yapılan bilezik türüdür. Gümüş üzerinde gri – siyah bir görüntü oluşturan bu karışım oldukça dayanıklıdır. Kullanılan motifler bitkisel ve geometrik olmakla birlikte bazı bileziklerin üzerinde ayetler, isimler, rakamlar motif olarak işlenmiştir. (Bkz. Resim 4.40.)

Resim 4.40. Savatlı bilezik

Yüzükler

Yüzük örnekleri oldukça az bulunmaktadır.

Yapraklı yüzük

Yörede bu yüzük olmadan gelin kıza kına yakılmayacağı söylenmektedir. Gümüş astardan yapılmış genellikle yuvarlak taşlı bir yüzük çeşididir. Parmak üstüne gelen kısmı geniş alt tarafa doğru incelmektedir. Astarın kenarlarına telkâri teli kaynatılarak süslenmiştir. Taş yuvasının kenarlarına üç tane halka kaynatılmış ve kaynatılan bu halkalara gümüş yapraklar hareketli olacak şekilde takılmıştır. (Bkz. Resim 4.41.)

Resim 4.41. Yapraklı yüzük

Koruklu yüzük

Koruklu bileziğin yüzük formuna getirilmiş modelidir. Parmağa uygun enli bir gümüş halkanın ortasında, koruklu bileziğe de adını veren küre şeklinde küçük gümüş taneler sallanırdı. (Bkz. Resim 4.42.)

Resim 4.42. Koruklu yüzük

Savatlı yüzük

Çeşitli şekillerde yapılan savat yüzükler, bilezik yapımında olduğu gibi motifin çelik kalemle çalma tekniği kullanılarak oluşturulan boşluklara savat karışımı yerleştirilip savatın yüzeyde eritilip motifi doldurması ile yapılmaktadır. Gaziantepi kadınlar tarafından en çok yaptırılan model ise bileziğin küçük formu şeklinde olan savatlı yüzüklerdir. En çok rastlanan süsleme öğeleri bitkisel ve geometrik motiflerin yanı sıra yazı motifleridir.

4.7.5. Bel Süslemesinde kullanılan takılar

Maddi durumu iyi olanlar elbiselerin beline altın veya gümüş kemer, durumu iyi olmayanlar ise kadife veya çuha kumaş üzerine gümüş parçaları dikilerek hazırlanan kemerler kullanırlardı.

Kasnak kemer

8-10 cm eninde boyu bel genişliğine göre ayarlanmış tek parça gümüş astar kullanılarak yapılan kemer türüdür. Astarın üzeri genellikle kalem işi kullanılarak geometrik ve bitkisel motiflerle süslenirdi. Astarın uç kısmına telkâri, mıhlama veya güverse kullanılarak yapılmış bir kemer tokası monte edilirdi. Tokanın altından zincirle gümüş parçalar sallandırılarak kemer süslenirdi. (Bkz. Resim 4.43.)

Resim 4.43. Kasnak kemer (Fotoğraf Hannan ASLAN)

Aşık kemer

“S” harfi şekline benzer gümüş çerçevelerin içi telkâri ve güverse teknikleri kullanılarak süslenmiştir. Hazırlanan bu parçaların arkalarına kadifeden yapılmış kemerin üzerine takılabilmesi için tel kaynatılır. Yapılan bu şekillere “aşık” denilmektedir. Uygun sayıda “aşık” kadife kemer üzerine dizilir ve kadifenin uç kısımlarına telkâri ve güverse teknikleri ile süslenmiş kemer tokaları monte edilir. (Bkz. Resim 4.44.)

Resim 4.44. Aşık kemer siyah kadifeli

Resim 4.45. Aşık kemer kırmızı kadifeli

Hasır kemer

Gümüş külçelerin silindirde uygun kalınlıklarda çekilip yassıtılmasıyla çerçeve yapımında kullanılacak teller hazırlanırdı. Bu tellerle yapılan dikdörtgen şeklindeki çerçevelerin içi "Çağ"a sarılan ince gümüş tellerin spiral haline getirilmesi ve ardından silindirden geçirilmesiyle hazırlanan halkalarla doldurulur ve hasır şeklini alırdı. Hazırlanan bu çerçeveler kenarlarına kaynatılan halkalar yardımıyla birbirlerine yan yana sağlam olacak şekilde takılarak kemer boyutuna getirilirdi. Hasırlı kemerde kullanılan toka da ince bir işçilikle yapılır ve genellikle telkâri tekniği kullanılırdı. Tokaya takılan zincirler küçük sarkaçlarla süslenmekteydi. (Bkz. Resim 4.46.)

Resim 4.46. Hasır kemer

Telkâri kemer

Gaziantep atölyelerinde yapılan takı örneklerinin en hassas ve yüksek kaliteye sahip olanları telkâri tekniğinin uygulandığı takılardır. Telkâri kemerin tüm parçaları ve tokası, bu teknikle yapılarak bir araya getirilmektedir. Telkâri kemerde kullanılan toka diğer kemer çeşitlerinde yapılan tokalardan şekil olarak farklılık göstermektedir. Genellikle elips şeklinde olan bu toka telkâri ile birlikte güverselerle süslenmektedir. (Bkz. Resim 4.47.)

Resim 4.47. Telkâri kemer

Savatlı kemer

Savat tekniği kullanılarak yapılmış parçaların bir araya getirilmesiyle yapılan kemer türüdür. Farklı biçimlerde olabilmektedir. Genellikle döküm tekniği kullanılarak üretilmiş parçalar menteşe sistemi kullanılarak birleştirilirdi. Sonradan hazırlanmış çeşitli motiflerle süslenmiş savatlı parçalar üzerlerine monte edilirdi. Savatlı kemerlerde kullanılan tokalar, döküm tekniği ile yapıldığı ve savat kullanılarak süslendiği gibi telkâri tekniği ile yapılmış olanları da vardır. (Bkz. Resim 4.48.)

Resim 4.48. Savatlı kemer

4.7.6. Ayak süslemesinde kullanılan takılar

Ayak süslemesinde kullanılan halhal Gaziantepli kadınlar tarafından çok tercih edilmekteydi.

Halhal

Antepi kadınların tercih ettiği halhalar genellikle iki modelde olurdu. Bu modellerden ilki, kalın bir gümüş tele kaynatılan halkalara tutturulan gümüş çingiraklarla yapılmaktaydı. İkinci model ise, yaklaşık 1 cm genişliğinde gümüş astar bilezik modellerinde olduğu gibi menteşe sistemi kullanılarak iki parça olarak yapılırdı. Astarın yüzeyi genellikle telkâri ve kalem işi teknikleriyle süslenirdi. Yürüdükçe ses çıkarması için halhalın üzerine kaynatılan halkalara gümüş çingiraklar takılırdı. (Bkz. Resim 4.49.)

Resim 4.49. Halhal (Fotoğraf Hannan ASLAN)

4.7.7. Kıyafet süslemelerinde kullanılan takılar

Özellikle kadınların kıyafetleri üzerinde süslemenin artırılması için kullanılmışlardır.

Düğme

Kıyafetlerde kullanılan düğmeler gümüşten yapılarak, savat ve kalem işi teknikleri ile süslenirdi. Düğmeler kıyafetlere değer katan bir aksesuar olarak kullanılmıştır. (Bkz. Resim 4.50.)

Resim 4.50. Savathli düğme

4.8. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarına Ait Bilgi Formları

Gaziantep Üniversitesi, Kùltür ve Tarih Müzesinde ve koleksiyonlarında Gaziantep kadın takıları bulunanlardan elde edilen örnekler üzerinde yapılan inceleme ve gözlem sonucunda bilgi formları hazırlanmıştır.

BİLGİ FORMU 1

Resim 4.51. Gümüş fes

Örnek No	: 1
Eserin Adı	: Gümüş fes
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Yükseklik	: 8 cm
Kalınlık	: 3 mm
Çap	: 20 cm
Ağırlık	: 314,57 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Dövme tekniği
Süsleme Tekniği	: Kabartma ve ajur Tekniği
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve hayvansal motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 2

Resim 4.52. Taç (Tepelik)

Örnek No	: 2
Eserin Adı	: Taç (Tepelik)
Eserin Bulunduğu kişi	: Sarı Ali Usta
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Kalınlık	: 2 mm
Çap	: 15 cm
Ağırlık	: 432,24 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel, astar ve pres işçiliği
Süsleme Tekniği	: Mıhlama, telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 3

Resim 4.53. Savatlı fes

Örnek No	: 3
Eserin Adı	: Savatlı fes
Eserin Bulunduğu Kişi	: Sema ALBAYRAM
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Kalınlık	: 1 mm
Çap	: 15 cm
Ağırlık	: 155,10 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işleme
Süsleme Tekniği	: Çelik kalem (kazıma), savat, mıhlama, telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 4

Resim 4.54. Sırma fes

Örnek No	: 4
Eserin Adı	: Sırma fes
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Yükseklik	: 14 – 16 cm
Kalınlık	: 1 cm
Çap	: 14 cm
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel işçiliği
Süsleme Tekniği	: Sırma işleme tekniği
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve hayvansal motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 5

Resim 4.55. Kaytan

Örnek No	: 5
Eserin Adı	: Kaytan
Eserin Bulunduğu Kişi	: Sema ALBAYRAM
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 80 cm
Genişlik	: 2,5 cm
Kalınlık	: 2 mm
Çap	: 7 mm
Ağırlık	: 41,19 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Mıhlama ve telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 6

Resim 4.56. Maşallah

Örnek No	: 6
Eserin Adı	: Maşallah
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 10 cm
Genişlik	: 13 cm
Kalınlık	: 6 mm
Ağırlık	: 68,51 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel, astar ve pres işçiliği
Süsleme Tekniği	: Repousse (kabartma), mıhlama teknikleri
Süsleme Konusu	: Bitkisel, geometrik ve yazı motifleri
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 7

Resim 4.57. Çalma zinciri (üçkor)

Örnek No	: 7
Eserin Adı	: Çalma zinciri (üçkor)
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 45 cm
Genişlik	: 6 - 8 cm
Kalınlık	: 1 – 1,5 mm
Çap	: 12 cm
Ağırlık	: 118,20 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel işçiliği
Süsleme Tekniği	: Mıhlama, telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 8

Resim 4.58. Götürüngü

Örnek No	: 8
Eserin Adı	: Götürüngü
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Kalınlık	: 1 cm
Çap	: 8,5 cm
Ağırlık	: 54,61 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, granülasyon, mıhlama
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 9

Resim 4.59. Şekke

Örnek No	: 9
Eserin Adı	: Şekke
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	:
Uzunluk	: 18 cm
Genişlik	: 2,5 cm
Kalınlık	: 2 mm
Ağırlık	: 87,56 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Pres, astar ve tel işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, mıhlama
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 10

Resim 4.60. Taktakı (duluk altını)

Örnek No	: 10
Eserin Adı	: Taktakı (duluk altını)
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Kalınlık	: 2 mm
Çap	: 4 cm
Ağırlık	: 8,40 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri ve granülasyon, yıldız
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 11

Resim 4.61. Pıspısı

Örnek No	: 11
Eserin Adı	: Pıspısı
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Kalınlık	: 1 mm
Çap	: 25 mm
Ağırlık	: 6 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 12

Resim 4.62. Hilal pırpısı

Örnek No	: 12
Eserin Adı	: Hilal pırpısı
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Kalınlık	: 2 mm
Çap	: 6 cm
Ağırlık	: 12,45 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri ve mıhlama
Süsleme Konusu	: Geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 13

Resim 4.63. Muska

Örnek No	: 13
Eserin Adı	: Muska
Eserin Bulunduğu Kişi	: Sema ALBAYRAM
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	:
Kenar Uzunlukları	: 3 cm
Kalınlık	: 7 - 8 mm
Ağırlık	: 13.45 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Mıhlama, telkâri
Süsleme Konusu	: Geometrik ve bitkisel motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 14

Resim 4.64. Yarım ay

Örnek No	: 14
Eserin Adı	: Yarım ay
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 9 cm
Genişlik	: 3,5 cm
Kalınlık	: 5 mm
Ağırlık	:11,42 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Mıhlama, telkâri, ajur, renkli camla zemin süsleme
Süsleme Konusu	: Bitkisel motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 15

Resim 4.65. Pişkoş

Örnek No	: 15
Eserin Adı	: Pişkoş
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Kalınlık	: 1 mm
Çap	: 14 mm
Ağırlık	: 5,64 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri ve granülasyon
Süsleme Konusu	: Geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 16

Resim 4.66. Çanta küpe

Örnek No	: 16
Eserin Adı	: Çanta küpe
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 3 cm
Kalınlık	: 5 mm
Çap	: 1,5 cm
Ağırlık	: 2,5 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve pres işçiliği
Süsleme Tekniği	: Granülasyon
Süsleme Konusu	: Geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 17

Resim 4.67. Antepli gerdan

Örnek No	: 17
Eserin Adı	: Antepli gerdan
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 45 cm
Genişlik	: 7 cm
Kalınlık	: 1,5 mm
Çap	: 14 cm
Ağırlık	: 42,98 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve pres işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, granülasyon
Süsleme Konusu	: Geometrik ve bitkisel motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 18

Resim 4.68. Arpacıklı gerdan

Örnek No	: 18
Eserin Adı	: Arpacıklı gerdan
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 45 cm
Genişlik	: 7 cm
Kalınlık	: 1,5 mm
Çap	: 14 cm
Ağırlık	: 42,98 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel, astar ve pres işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, granülasyon
Süsleme Konusu	: Geometrik, bitkisel ve hayvansal motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 19

Resim 4.69. Hamaylı gerdan

Örnek No	: 19
Eserin Adı	: Hamaylı Gerdan
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 80 cm
Muska Kalınlık	: 5 mm
Silindir Çap	: 1,2 – 1,8 cm
Silindir Üzunluk	: 6 – 8 cm
Ağırlık	: 178,63 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, granülasyon, mıhlama
Süsleme Konusu	: Geometrik, bitkisel motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 20

Resim 4.70. Hamaylı üçgen gerdan

Örnek No	: 20
Eserin Adı	: Hamaylı üçgen gerdan
Eserin Bulunduğu Kişi	: Sema ALBAYRAM
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 113 cm
Genişlik	: 15 cm
Kalınlık	: 1 cm
Ağırlık	: 183,67 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Mıhlama ve telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motifler
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 21

Resim 4.71. Birecik gerdanı

Örnek No	: 21
Eserin Adı	: Birecik Gerdanı
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 45 cm
Genişlik	: 4 cm
Kalınlık	: 1,5 mm
Çap	: 14 cm
Ağırlık	: 67,58 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Pres Kalıp
Süsleme Tekniği	: Mıhlama
Süsleme Konusu	: Geometrik
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 22

Resim 4.72. Koruklu bilezik

Örnek No	: 22
Eserin Adı	: Koruklu bilezik
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 20 cm
Genişlik	: 3 cm
Kalınlık	: 1 mm
Çap	: 6 cm
Ağırlık	: 41,84 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, granülasyon, kalem işi
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 23

Resim 4.73. Kabaralı bilezik

Örnek No	: 23
Eserin Adı	: Kabaralı bilezik
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 20 cm
Genişlik	: 2,5 cm
Kalınlık	: 1,2 mm
Çap	: 6 cm
Ağırlık	: 37,51 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Granülasyon, kalem işi
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 24

Resim 4.74. Kurbağalı bilezik

Örnek No	: 24
Eserin Adı	: Kurbağalı bilezik
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 20 cm
Genişlik	: 2,5 cm
Kalınlık	: 1,5 mm
Çap	: 6 cm
Ağırlık	: 78,34 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Döküm
Süsleme Tekniği	: Telkâri, granülasyon, kabartma
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 25

Resim 4.75. Telkâri bilezik

Örnek No	: 25
Eserin Adı	: Telkâri bilezik
Eserin Bulunduğu Kişi	: Serap BAĞCI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 20 cm
Genişlik	: 2,5 cm
Kalınlık	: 1,5 mm
Çap	: 6 cm
Ağırlık	: 44,53 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, mıhlama, granülasyon
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 26

Resim 4.76. Savatlı bilezik

Örnek No	: 26
Eserin Adı	: Savatlı bilezik
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 21 cm
Genişlik	: 2 cm
Kalınlık	: 1 mm
Çap	: 7 cm
Ağırlık	: 19,10 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Çelik kalem, savat
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 27

Resim 4.77. Yapraklı yüzük

Örnek No	: 27
Eserin Adı	: Yapraklı yüzük
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	:
Genişlik	: 8 mm
Kalınlık	: 1,5 mm
Çap	: 16 ölçü
Ağırlık	: 2,91 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Mıhlama ve telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 28

Resim 4.78. Koruklu yüzük

Örnek No	: 28
Eserin Adı	: Koruklu yüzük
Eserin Bulunduğu Kişi	: Ayşe KILINÇ
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	:
Kalınlık	: 2 mm
Çap	: 16 ölçü
Ağırlık	: 2, 35 gr
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel işçiliği
Süsleme Tekniği	: Granülasyon tekniği
Süsleme Konusu	: Geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 29

Resim 4.79. Aşık kemer

Örnek No	: 29
Eserin Adı	: Aşık kemer
Eserin Bulunduğu Kişi	: Sarı Ali Usta
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 92 cm
Genişlik	: 4 cm
Kalınlık	: 3 mm
Ağırlığı	: 231,50 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri, granülasyon, mıhlama
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 30

Resim 4.80. Kasnak kemer

Örnek No	: 30
Eserin Adı	: Kasnak kemer
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi, Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 85 cm
Genişlik	: 5 cm
Kalınlık	: 1,5 mm
Ağırlığı	: 274,68 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Çelik kalem
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 31

Resim 4.81. Telkâri kemer

Örnek No	: 31
Eserin Adı	: Telkâri kemer
Eserin Bulunduğu Kişi	:
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 84 cm
Genişlik	: 3,5 – 5 cm
Kalınlık	: 2 mm
Ağırlığı	: 170,50 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 32

Resim 4.82. Savatlı kemer

Örnek No	: 32
Eserin Adı	: Savatlı kemer
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 87 cm
Genişlik	: 3 – 5 cm
Kalınlık	: 2 - 4 mm
Ağırlığı	: 424,11 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Döküm
Süsleme Tekniği	: Çelik kalem, savat, granülasyon
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 33

Resim 4.83. Hasır kemer

Örnek No	: 33
Eserin Adı	: Hasır kemer
Eserin Bulunduğu Kişi	: Hasan ÇALIŞICI
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 95 cm
Genişlik	: 4 cm
Kalınlık	: 2 mm
Ağırlığı	: 262,31 gr.
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkari, granülasyon, ajur
Süsleme Konusu	: Bitkisel ve geometrik motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

BİLGİ FORMU 34

Resim 4.84. Halhal

Örnek No	: 34
Eserin Adı	: Halhal
Eserin Bulunduğu Kişi	:
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	
Uzunluk	: 21 cm
Genişlik	: 1,5 cm
Kalınlık	: 2 mm
Çap	: 7 mm
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Tel ve Astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Telkâri
Süsleme Konusu	: Geometrik
Eserin Bugünkü Durumu	: Yıpranmış

BİLGİ FORMU 35

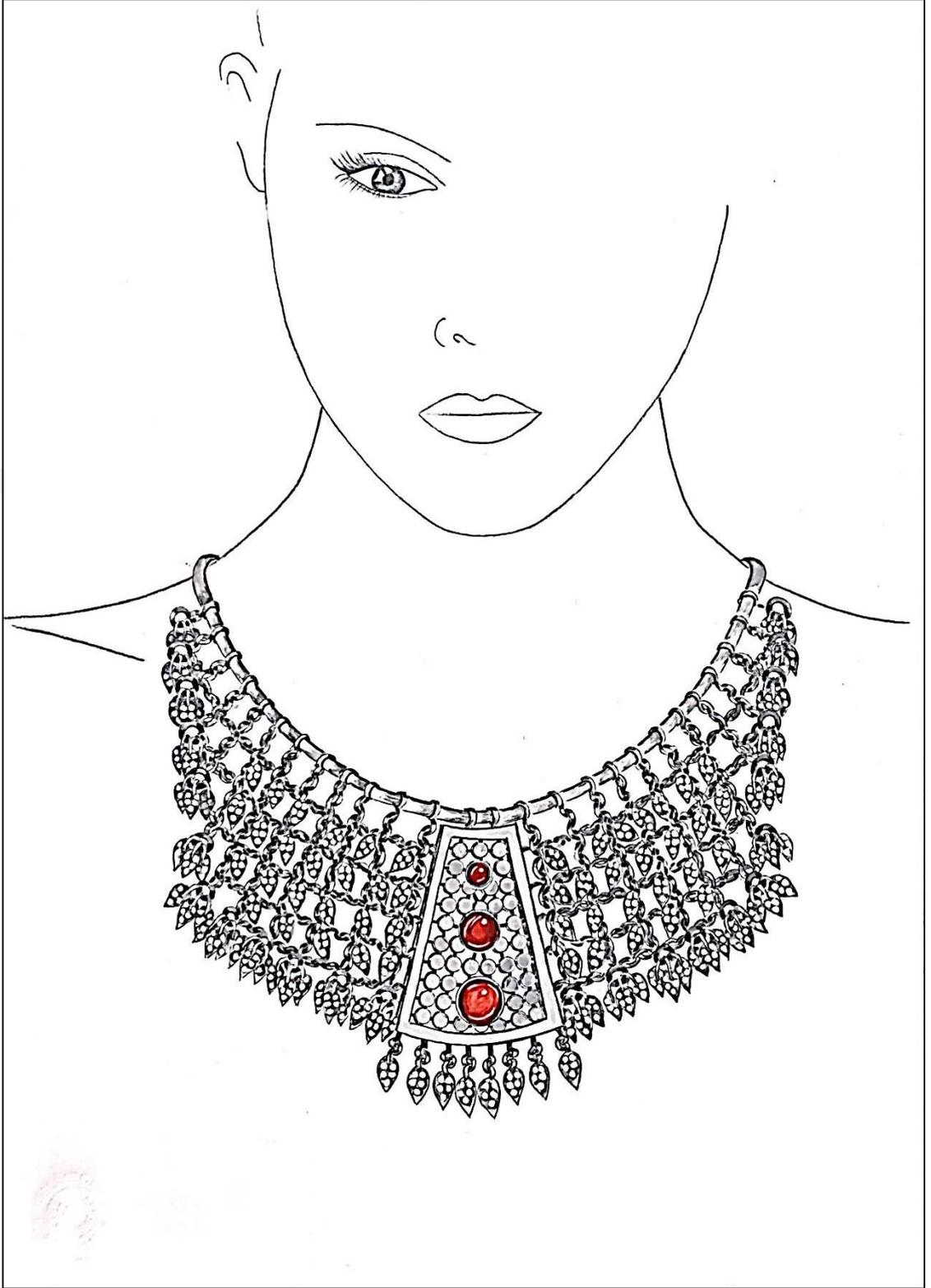
Resim 4.85. Gümüş Düğme

Örnek No	: 35
Eserin Adı	: Gümüş Düğme
Eserin Bulunduğu Yer	: Gaziantep Üniversitesi, Kültür ve Tarih Müzesi
İnceleme Tarihi	: 20.02.2019
Ölçüleri	:
Kalınlık	: 2 mm
Çap	: 20 mm
Kullanılan Hammadde	: Gümüş
Yapım Tekniği	: Astar işçiliği
Süsleme Tekniği	: Savat, çelik kalem (kazıma)
Süsleme Konusu	: Bitkisel Motif
Eserin Bugünkü Durumu	: Sağlam

4.9. Gaziantep İli Geleneksel Kadın Takılarından Esinlenilerek Yapılan Yeni Tasarımlar

Tasarımlar, Gaziantep ili geleneksel kadın takıları incelendikten sonra gelenekselliğini bozmadan güncel kullanılabilir şekilde düşünülmüş ve tasarlanmıştır. Tasarım aşamasında yöresel özellikler dikkate alınmıştır. Yapılan bu tasarımlardan araştırmacı tarafından seçilenler ilerde imal edilerek koleksiyon oluşturulup, Gaziantep ili kuyumculuk sektörüne katkı sağlaması düşünülmektedir.

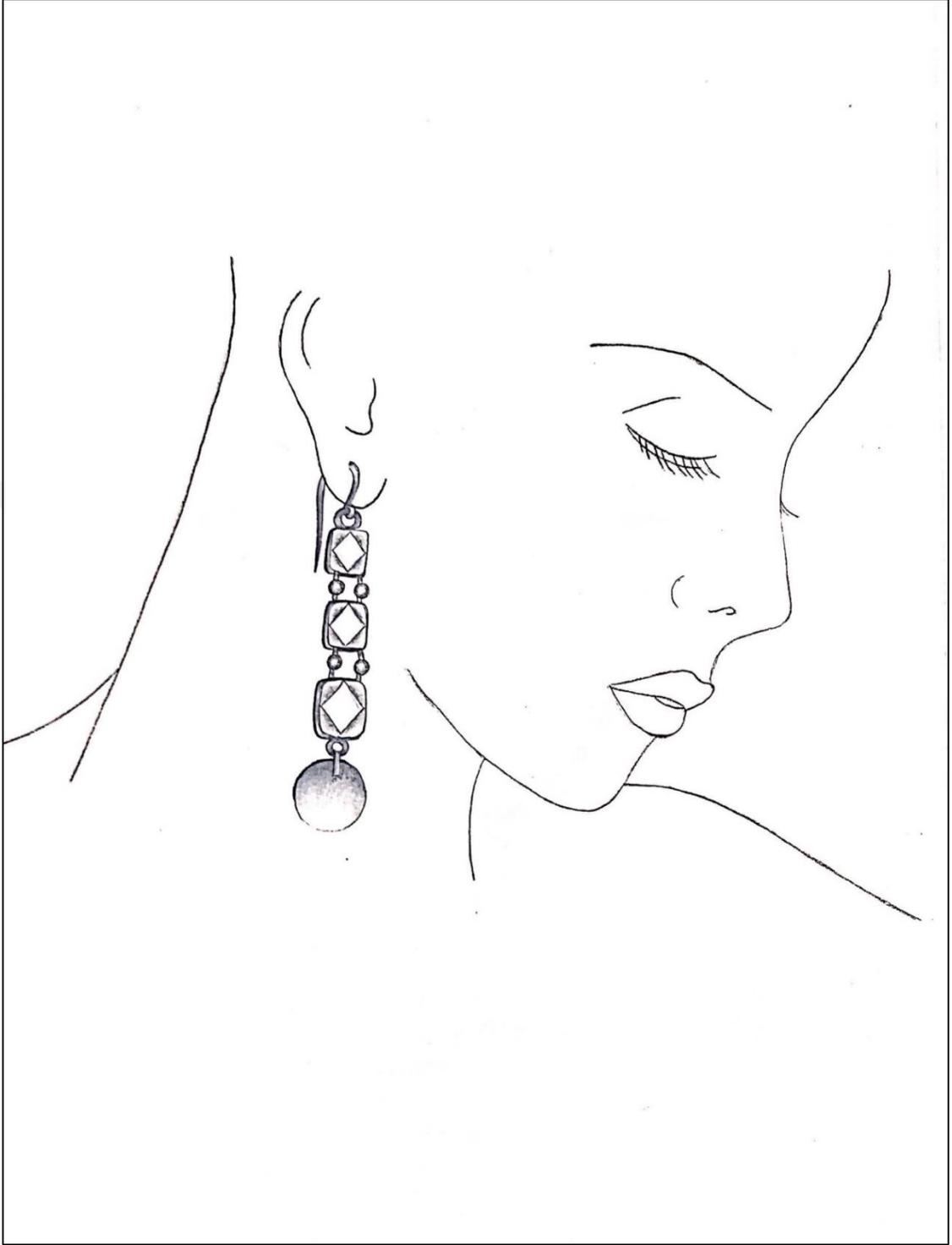

Resim 4.86. Gerdanlık tasarımı

Resim 4.87. Kolye tasarımı

Resim 4.88. Küpe tasarımı

Resim 4.89. Kolye tasarımı

Resim 4.90. Kolye tasarımı

Resim 4.91. Gerdanlık tasarımı

Resim 4.92. Kolye tasarımı

Resim 4.93. Küpe tasarımı

Resim 4.94. Kolye tasarımı

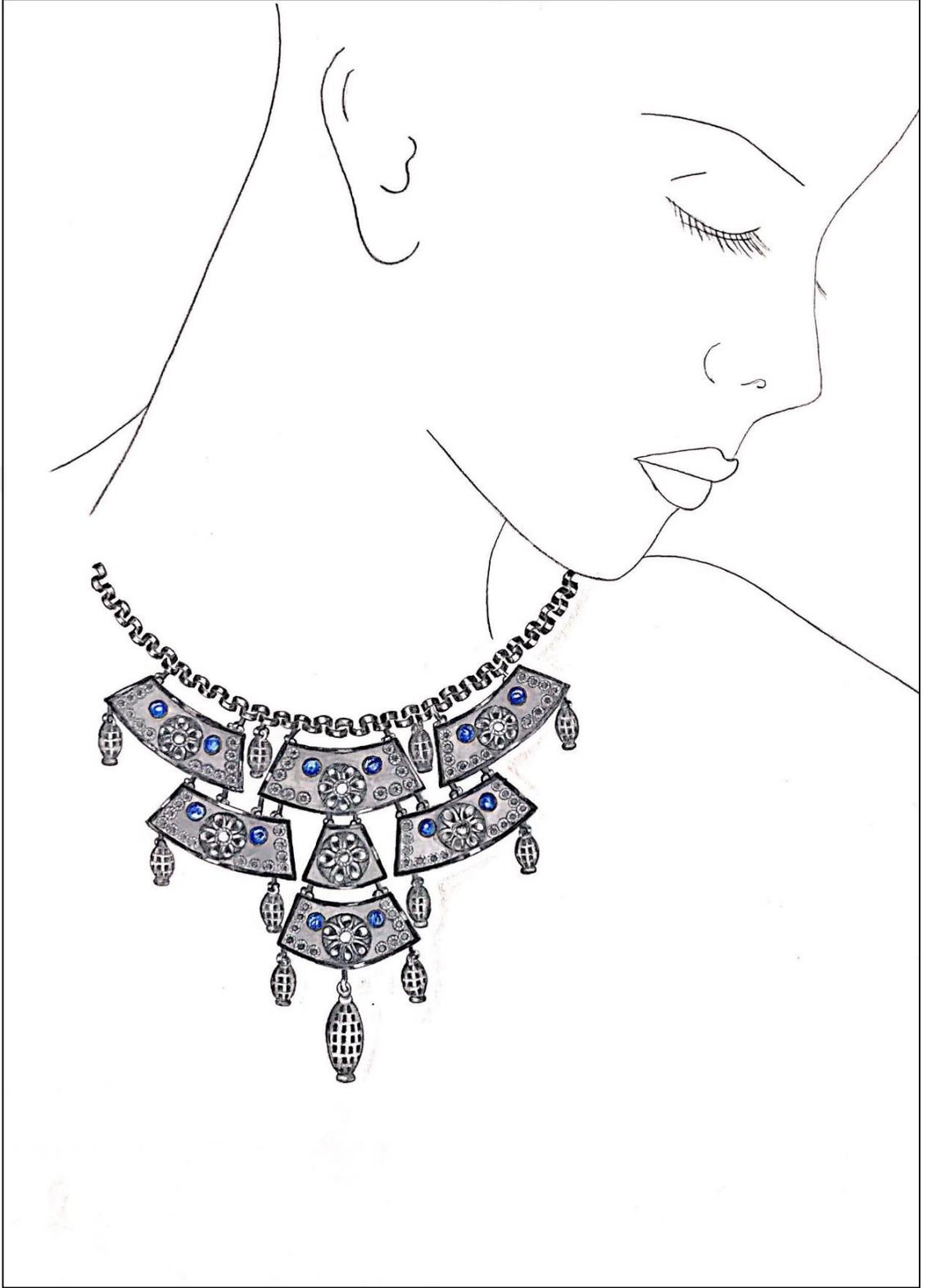
Resim 4.95. Kolye tasarımı

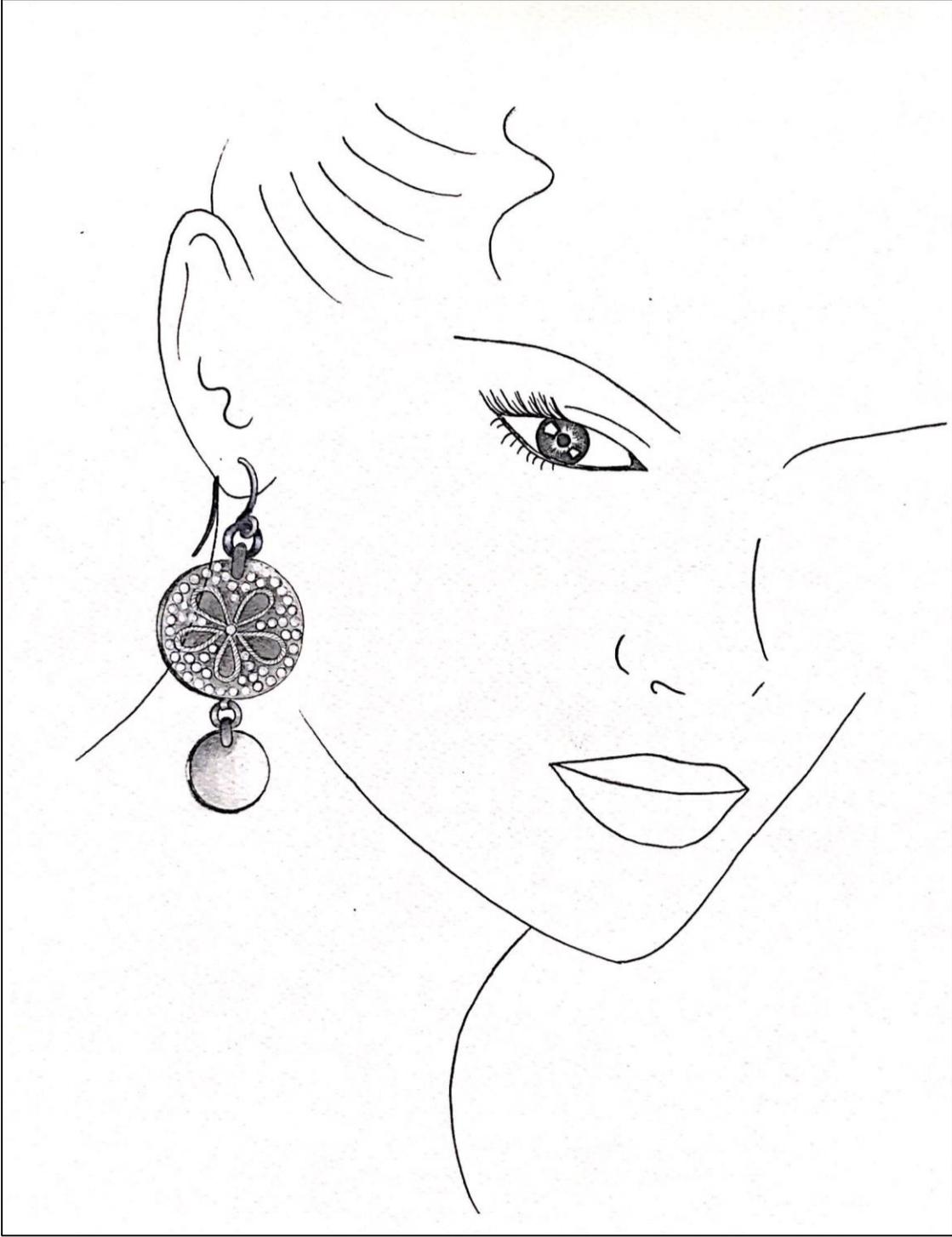
Resim 4.96. Gerdanlık tasarımı

Resim 4.97. Kolye tasarımı

Resim 4.98. Gerdanlık tasarımı

Resim 4.99. Küpe tasarımı

Resim 4.100. Bilezik tasarımı

Resim 4.101. Kolye tasarımı

Resim 4.102. Kolye tasarımı

Resim 4.103. Kolye tasarımı

Resim 4.104. Kolye tasarımı

Resim 4.105. Kolye tasarımı

Resim 4.106. Bilezik tasarımı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Gaziantep kuyumculuğunun eski dönemleri ile ilgili yeterince araştırma yapılmamıştır. Bu yüzden bu konuyla ilgili bilgi oldukça sınırlıdır. Ortaçağ Anadolu'sunda kuyumculuk sanatı hakkında örneklerin ve bilginin az olması sebebiyle Gaziantep kuyumculuk sanatı hakkında da belirsizlik vardır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Gaziantep hakkında yazdığı bölümde “Kadınları başlarına sivri gümüş taç takınır” açıklaması 17 yy. da şehirde kuyumculuk eserleri hakkında az da olsa fikir vermektedir.

Günümüzde rastlanan Osmanlı dönemi kuyumculuk eserlerinin birçoğu 18 – 20. yüzyıl arasında ki döneme aittir. Takıların büyük bir çoğunluğu kadınlar için üretilen eserlerden oluştuğu ve ağırlıklı olarak gümüş sikkelerinin eritilerek kullanıldığı tespit edilmiştir. Az sayıda da olsa altın kullanıldığı bilinmekte fakat örneklerine rastlanmamıştır.

Yapılan bu araştırma gün geçtikçe yok olan Gaziantep kadın takılarının kayıt altına alınması bakımından önemlidir. Yüzyıllarca kullanılan bu takılar zaman içerisinde gerek yıprandıkları gerekse kullanılan madenin değerli olmasından dolayı eritilerek yok olmaya yüz tutmuşlardır. Son yıllarda Gaziantep'te yapılan proje ve araştırmalar sayesinde ellerinde bu tür takı bulunan kişiler Gaziantep Üniversitesi Kültür ve Tarih Müzesine bağış yoluyla ya da satış yoluyla teslim etmişlerdir. Şahıslar arasında da takıların el değiştirdiği bilinmektedir. Geçmiş dönemlerde çuvallarla İstanbul'a götürülüp eritilen bu takılar günümüzde önem kazanmaktadır.

Kuyumculuk sektöründe Makine ve teknolojinin artması ile birlikte “Kuyumculuk Endüstrisi” kavramı ortaya çıkmış seri üretime önem verilerek maliyet düşürme yoluna gidilmiştir. El işçiliğinde çirak yetişmemesinden dolayı geleneksel kadın takılarını üretecek ustalardan sadece bir-iki kişi kalmıştır. Bölgede gümüş işlemeciliği azalmakla beraber mesleki olarak ta gelişim sağlanmamaktadır.

Ekonomik kaygılarla hurda fiyatına satılması ve takıların yıpranmalarından dolayı örnekler her geçen gün yok olmaktadır.

Dönem ustalarının herhangi bir arşiv çalışması yapmadığı, birçok modelin ve yapım tekniğindeki kolaylıkların, yöntemlerin bu ustalarla kaybolup gittiği gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalarda bulunan takıların fotoğrafları çekilmiş ve bu takılardan yola çıkarak yeni tasarımlar yapılmıştır.

Günümüzde Gaziantep kadınları bu geleneksel takılara rağbet göstermemektedir. Talep olmayınca üretimi yapılmamakta ve yok olmaya yüz tutmuşlardır.

5.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda, Gaziantep kuyumculuk sanatında teknolojik gelişmelerin artması ve bölgenin bu gelişmeyi üretim kapsamında takip edememesinden dolayı gerileme olduğu gözlemlenmiştir. Bölgede yapılacak yatırımların teşvik edilmesi, eğitime önem verilmesi yetişen yeni neslin teknolojik ürünleri kullanabilme kapasitesinin ustaların birikimleri ile birleştirilmesi rekabet edebilme adına üretime katkı sağlayacaktır.

El işçiliğinin ölmemesi için bu konuda yetişmiş kalifiye eleman kapasitesinin artırılması bölgeye katkı sağlayacaktır. Bunun için Meslek Lisesi Kuyumculuk Bölümü ve Gaziantep Üniversitesi TBMYO'daki, Kuyumculuk ve Takı Tasarımı bölümleri ile ortak eğitimler ve projeler düzenlenebilir.

Araştırmaya konu olan bölgeye has takılar profesyonel tasarımcılarla yapılacak yarışmalarla yeniden yorumlanarak üretilip satışa sunulabilir.

Bölgede müzeciliğin gelişmiş olduğu düşünüldüğünde, halkın elindeki eski takılar toplanarak “Gaziantep Kuyumculuk Müzesi” kurulabilir. Dışarıdan gelen ziyaretçilere eski ürünler hakkında bilgi verilebilir ve kurulacak satış stantlarında yeni tasarımların satışı yapılarak bölge ekonomisine katkı sağlanabilir.

Gaziantep ili geleneksel kadın takılarının bölgeye tescilinin yapılması, örneklerinin tekrar yapılarak şehre gelen yerli ve yabancı turistlerin beğenisine sunulması takıların yok olmaması adına önemlidir.

KAYNAKLAR

- Albayram, S. (2019). *Gaziantep Kadın Takıları Üzerine Söyleşi*. Gaziantep: Remzi Öztekin Ofisi.
- Aras, N. (1996). *Modern Kuyumculuk*. İstanbul: Fatih Ofset.
- Arlı, M. (1987). Kullanıldıkları Hammaddeye Göre El Sanatlarının Sınıflandırılması. *III. Milletlerarası Türk Folklor Bildirileri*, Ankara.
- Arseven, C. E. (1984). *Türk Sanatı*. İstanbul: Cem.
- Büyük yazıcı Erkan, M. (2008). *Trabzon İlinde Altın ve Gümüş İşlemciliği*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çalışıcı, H. (2019, 6-23 Mayıs). *Gaziantep Kadın Takıları Üzerine Söyleşi*. Gaziantep: Remzi Öztekin Ofisi.
- Gaziantep İl Turizm Müdürlüğü. (1993). *Gaziantep 93 Türkiye*. Yayın no 9. Gaziantep: Gaziantep İl Turizm Müdürlüğü.
- Gaziantep İl Turizm Müdürlüğü. (1999). *Gaziantep El ve Ev Sanatları*. Gaziantep: Gaziantep İl Turizm Müdürlüğü.
- Gaziantep İl Yıllığı. (2002). Ankara: Tanju, E., Küçükaydın, A., Özsabuncuoğlu, İ., Doğu, A., Yıldız, C., Çiçek, C. H., Çınaroğlu, M. and Çankaya, Ş. (2002). *Gaziantep İl Yıllığı 2002*. Ankara: Gaziantep Valiliği.
- Gaziantep Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2016). *Gaziantep 2016*. Gaziantep: Gaziantep Valiliği.
- Günyol, V. ve Başaran, M. (1984). *Yurt Ansiklopedisi*. Gaziantep: Anadolu Yayınları.
- Kaplan, K. (2003). *Türkiye 'de Kuyumculuk ve Altın*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Köroğlu, G. (2004). *Anadolu Uygarlıklarında Taki*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Kuşoğlu, M. Z. (1994). *Dünkü Sanatımız- Kültürümüz*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Meriç, H. (1990). *Takıda Yeni Boyutlar*. (Sayı: 18). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ölmez, F. N. ve Etikan, S. (2005, Nisan). Kavramsal Açından El Sanatları Sorunsalı. *Gazi Üniversitesi 1. Ulusal El Sanatları Sempozyumu*, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özbağı, T. (1989) *Ankara ilinde Yaşayan Kadınlarda Bulunan Geleneksel Gümüş Takılar*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özbağı, T. (1993). Baş Süslemelerinde Kullanılan Anadolu Kadın Takıları. *Kültür ve Sanat Dergisi*, 3, 13.

Öztekin, R., Durucu, N. (2010). *Gaziantep ve Halep İllerinde Kuyumculuk Sektöründeki Tasarım Farklılıklarının Tespiti ve Yeni Tasarımların Oluşturulması*. Gaziantep: Erdem.

Öztürk, İ. (1998). *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş*. Ankara: Ürün.

Uğurluer, M. (2017). *Osmanlı Dönemi Gaziantep Kuyumculuğu*. Gaziantep: Gazikültür A.Ş.

Vitiello, L. (1995). *Modern Teknik ve Pratik Kuyumculuk*. Ankara: MEB Yayınevi.

İnternet Kaynakları

İnternet 1: <http://www.gaziantep.net/turizm/index.html> sayfasından 02.12.2018'de erişilmiştir.

İnternet 2: <http://www.gaziantep.net/gaziantepelsanatlari/gumusislemecilik.htm> 07.08.2019'da erişilmiştir.

İnternet 3: <http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/sanat/294> sayfasından 11.10.2018'de erişilmiştir.

İnternet 4: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44907/didemler-taclar.html> sayfasından 11.10.2018'de erişilmiştir.

İnternet 5: Web: <http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/Konular/altin-gumus-telkari-bakir-34.aspx> sayfasından 25.12.2018'de erişilmiştir.

İnternet 6: <http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/altin-gumus-telkari-bakir/ilkcaglardan-bugune-anadolu-takilari-19026.aspx> sayfasından 25.12.2018'de erişilmiştir.

İnternet 7: <https://gaziantep.ktb.gov.tr/TR-52290/genel-bilgiler.html> sayfasından 22.02.2019'da erişilmiştir.

İnternet 8: <https://www.gaziantep.com/kesfet/gaziantep-hakkinda-bilinmesi-gerekenler-g1455> sayfasından 27.02.2019'da erişilmiştir

İnternet 9: <https://gaziantep.ktb.gov.tr/TR-52298/geleneksel-gaziantep-el-sanatlari.html> Sayfasından 07.08.2019'da erişilmiştir.

İnternet 10: <http://www.ipekyolununustalari.org.tr/> Sayfasından 07.08.2019'da erişilmiştir.

İnternet 11:

http://www.ipekyolununustalari.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=100&Itemid=225&lang=tr Sayfasından 07.08.2019'da erişilmiştir.

İnternet 12:

Web:http://www.ipekyolununustalari.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=95&Itemid=189&lang=tr Sayfasından 07.08.2019'da erişilmiştir.

İnternet 13: <https://gaziantep.ktb.gov.tr/TR-52305/gumus-islemeciligi.html> Sayfasından 07.08.2019'da erişilmiştir.

İnternet 14: <https://www.lafsozluk.com/2009/03/gaziantep-ilinin-ilceleri-ve-nufus-sayilari.html> sayfasından 27.02.2019 'da erişilmiştir

İnternet 15: <https://circlelove.co/tasarim-nedir-tasarimci-mesleki-egitimler/#comments> Sayfasından 07.08.2019'da erişilmiştir.

EKLER

BİLGİ FORMU

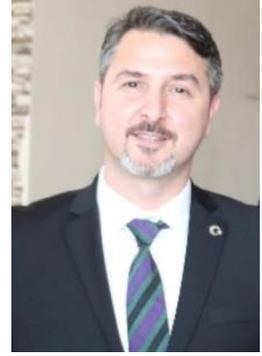
Örnek No :
Eserin Adı :
Eserin Bulunduğu Yer / Kişi :
İnceleme Tarihi :
Ölçüleri
 Uzunluk :
 Genişlik :
 Kalınlık :
 Çap :
 Ağırlık :
Kullanılan Hammadde :
Yapım Tekniği :
Süsleme Tekniği :
Süsleme Konusu :
Eserin Bugünkü Durumu :

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÖZTEKİN, Remzi
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : 1975, Osmaniye
Medeni hali : Evli
Telefon : 0532 4654519
e-mail : remzioztekin@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gaziantep Üniversitesi	2016
Lisans	Mersin Üniversitesi	2005
Lise	Mersin Endüstri Meslek Lisesi	1993

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2007 -	Gaziantep Üniversitesi	Öğretim Görevlisi
1996 – 2006	Mersin Üniversitesi (Ücretli)	Öğretim Görevlisi
1995 - 1998	Mersin 1. Endüstri Meslek Lisesi Kuyumculuk Bölümü	Öğretmen (Ücretli)

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

- “Lidya; Altın Ülke, Uluslararası Katılımlı Altın, Kuyumculuk ve Gemoloji Sempozyumu” Manisa / Salihli 9-10-11 / Ekim / 2015
Poster Sunum, “Kutnu Kumaşlı Takılar”
- 2016 Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu **UMYOS 2016 (Kosova, Prizren)**,

Bildiri – Sunum “Meslek Yüksekokullarında Öğretim Kalitesini Etkileyen Faktörler”

Bildiri – Sunum “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinde Yer Alan 5. Seviye Yeterlilikleri Kazanımlarına İlişkin Görüşler.”

- Geçmişten Günümüze Kuyumculuk Sempozyumu (Arkeo-Metalurji, Arkeo-Jeoloji ve Arkeo-Gemoloji) Gönkuysen-2017- Isparta - **10-13 Mayıs 2017**

Bildiri – Sunum, “Gaziantep Medusa Cam Eserler Müzesi Işığında Roma Dönemi Cam Takıları”

Bildiri – Sunum, “Antik Dönem Nazar Kovucuları; Bullalar”

Bildiri – Sunum, “Zeugma Mozaiklerinde Betimlenen Takı ve Metal Objeler”

- Ices - International Conference On Researc In Education And Science – Marmaris, 2018

Bildiri – Sunum, “Investigation and New Designs of Gaziantep’s Traditional Women Jewelery”

- Ices - International Conference On Researc In Education And Science – Marmaris, 2018

Kişisel Sergi - Gaziantep's Traditional Woman Jewelleries and New Designs

- UMTEB- III. Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi - Gaziantep
Bildiri – Sunum, Telkâri Tekniği

Bildiri – Sunum, Kuyumculukta CNC Teknolojileri

Bildiri – Sunum, Murassa Tekniği

Karma Sergi - Karmaşa ve Özgürlük

Hobiler

Kitap Okumak

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

